

#rättilltro

Konvertit- utredningen

Rapport om Migrationsverkets
hantering av konvertiters asylprocess

18 mars 2019

Konvertitutredningen

Rapport om Migrationsverkets hantering av konvertiters asylprocess

Innehåll

Sammanfattning och slutsatser

sid 2

Del 1 – Inledning

sid 4

Del 2 – Kvantitativ analys av konvertiters asylprocess

sid 13

Del 3 – Kvalitativ analys av konvertiters berättelser och Migrationsverkets motiveringar

sid 22

Del 4 – Juridisk analys

sid 33

Referenser

sid 46

Bilaga med rättskällor

sid 50

Sammanfattning och slutsatser

I en värld med ökande flyktingströmmar kulminerade antalet asylsökande till Sverige 2015. Det gällde inte minst asylsökanden med afghanska rötter. Inom denna grupp har ett relativt stort antal konverterat till kristen tro. Detta har lett till att frågor om tro, religion och konversion i förhållande till asylprocessen har aktualiserats. Många kristna församlingar runt om i landet har engagerat sig i dessa frågor och i detta engagemang mött utmaningarna som de asylsökande konvertiterna ställs inför. Detta är bakgrunden till föreliggande rapport.

Rapporten har fyra sammanlänkade syften

- att *samla information* om asylärenden där konversion utgör asylskäl.
- att *belysa frågorna* religion och konversion främst i ljuset av konvertiters asylprocess.
- att *analysera Migrationsverkets behandling* av asylärenden där konversion är aktuell. Detta sker genom tre analysdelar: kvantitativ, kvalitativ och juridisk.
- att *ge rekommendationer till åtgärder* utifrån det samlade underlaget.

Materialet i rapporten har samlats in från 76 frikyrkoförsamlingar på 64 orter spridda över landet. Materialet bygger på underlag gällande 619 personers asylprocess. Dessa 619 personer är alla afghanska medborgare som sökt asyl i Sverige mellan 2015–2018. Samtliga personer är döpta medlemmar i de aktuella församlingarna och betraktas därför i denna rapport som konvertiter.

I genomgången av aktuell forskning kring religion och konversion visar rapporten att religion inte kan förstås enbart som idésystem. All aktuell religionsforskning betraktar religiös tro som flerdimensionell och de senaste decenniernas forskning betonar de sociala och materiella dimensionerna i den levda religionen. Konversion måste därför förstås uti från detta som en mångfasetterad process snarare än en emotionell eller idémässig övergång från en livsåskådning till en annan.

Den kvantitativa analysen visar att 68% av undersökningens konvertiter får avslag på sin ansökan genom att tron inte bedöms som genuin. Om konversionen anförts sent i asylprocessen är siffran istället 81% avslag. Vidare visar det sig att konvertiternas belagda församlingsengagemang spelar liten eller ingen roll i bedömningen. En av de mest anmärkningsvärda aspekterna i analysen är den stora differens som finns mellan jämförbara enheter i materialet. I två jämförbara församlingar har den ena en avslagsprocent på 52% medan den andra har 84%. Jämförelsen mellan Migrationsverkets kontor i Jönköping och Göteborg visar att det ena kontoret har en avslagsprocent på 44% medan det andra har 80%. Vidare visar undersökningen att den politiska färgen på Migrationsdomstolens nämndemän får remarkabelt genomslag där SD-nämndemännen ger avslag i 93% av fallen medan motsvarande siffra för V-nämndemännen är 15%. Sammantaget är det undersökningens slutsats att asylprocessen för konvertiter inte är rättssäker.

Genom en kvalitativ innehållsanalys av 61 underlag har en jämförelse gjorts mellan konvertiternas berättelser och Migrationsverkets motiveringar till beslut. Analysen visar att det inte är någon strukturellt identifierbar innehållslig skillnad på gruppnivå mellan de konvertiter som fått avslag respektive bifall. Däremot visar undersökningen på tydliga skillnader i Migrationsverkets motiveringar mellan dem som fått avslag respektive bifall. Skillnaden kan härledas till konvertitens intellektuella förmåga att reflektera kring sin tro vilket leder till att det snarare är den intellektuella kapaciteten än tron hos konvertiten som bedöms. Analysen visar även att Migrationsverket har en tveksam och inkonsekvent hållning till trons offentlighet där konvertiter antas kunna välja att hålla tron privat och osynlig. Även den kvalitativa analysen visar att konvertiternas tillhörighet och

engagemang i den lokala församlingen tillmäts liten eller ingen betydelse. Sammantaget är det undersökningens slutsats att Migrationsverket inte har tillräcklig kompetens för att på vetenskapliga grunder göra rättssäkra bedömningar.

I den juridiska delen konstateras att rätten att byta tro är en grundläggande mänsklig rättighet liksom att få en rättssäker och objektiv prövning av sina asylskäl. Analysen visar att Migrationsverkets beslut ofta är i strid med gällande rätt, internationell rätt och mänskliga rättigheter. Europadomstolen, UNCHR:s riktlinjer och FN:s tortyrkommitté ger nödvändig vägledning när det gäller tillämpning av internationella konventioner på området och denna analys visar på systematiska brister hos Migrationsverket i bedömningen av dessa. Sammantaget är undersökningens slutsats att Migrationsverkets beslut i de här undersökta konvertitfallen är godtyckliga och rättsosäkra.

Rapportens slutsats:

- Migrationsverket har en svag förståelse av religion och konversion och den vilar inte på vetenskaplig grund.
- Migrationsverkets beslut uppvisar orimliga differenser mellan jämförbara enheter vilket leder till godtyckliga beslut.
- Migrationsverkets arbetssätt vilar inte på vederhäftig metodologi vilket leder till inkonsekventa motiveringar till besluten.
- Migrationsverkets beslut följer inte i tillräcklig utsträckning internationell rätt och konventioner om mänskliga rättigheter vilket leder till att rättssäkerheten sätts ur spel.

Utifrån undersökningens samlade genomgång av analyserat material rekommenderas följande:

- En fördjupad utredning måste genomföras av de orimliga och rättsosäkra förhållanden som denna rapport visat på.
- Migrationsverket måste tillse att vederbörlig kompetens finns hos alla som fattar beslut i asylärenden där konversion är aktuell och tillse att inga avslagsbeslut får fattas utan att en specialistutbildad beslutsfattare granskat beslutet.
- Migrationsverkets rättsavdelning bör tillsätta en expertgrupp inom fältet för religion och konversion som en resurs i alla ärenden där konversion är aktuell.
- Konvertiternas åberopade skriftliga bevisning måste uppvärderas i asylprövningen.
- Fram tills att dessa förändringar är genomförda, skall utvisning av konvertiter och asylsökande där konversion är aktuell, inte verkställas.
- När nya riktlinjer är implementerade ska:
 - Alla asylsökande där konversion är aktuell, ges rätt till ny prövning.
 - Sveriges ambassader ges uppdrag att uppsöka utvisade personer som anfört konvertitskäl i syfte att utreda om dessa utsatts för hot eller skyddsgrundande behandling. Kan detta konstateras bör Sverige erbjuda dessa personer internationellt skydd.

Del 1

Inledning

Inledning

Vårt land Sverige är i likhet med Europa under förändring. Flyktingar från drabbade delar av världen söker sig bort från krig, politisk och religiös förföljelse. Flyktingströmmarna till vår del av världen beräknas på lång sikt även öka bland annat utifrån klimatförändringar. Olika beräkningar uppskattar en ökning på mellan 28–188 procent mot slutet av detta århundrande.¹ För svensk del har detta hittills inneburit en resa mot ett mångkulturellt samhälle, som forskarna menar kommer att fortsätta. I denna förändring förväntas även religionens roll i samhället utökats.²

Flyktingar som kommer till Sverige åberopar olika anledningar för asyl. Flera anger konversion som skäl, det vittnar kyrkor om.³ Konversion är dock inte ett specifikt svenskt fenomen kopplat till asylprocess. Samfundens internationella kontakter visar att betydande grupper även i länder som Turkiet och Iran konverterar till kristen tro utan att det där finns några samhällseliga fördelar. När en person vill konvertera till kristen tro har det alltid varit kyrkans uppgift att avgöra om och när personen konverterat. I denna rapport utgörs materialet uteslutande av döpta personer. Innan ett dop förrättas i samband med konversion är det varje församlings ansvar att undervisa personen och försäkra sig om att tillräcklig förståelse och tillägnande av tron innehas. När dopet är genomfört betraktas konversionen som fullbordad. Utifrån detta använder rapporten beteckningen konvertit och menar att den är tillämplig på alla personer som ingår i undersökningen.

Då Sverige i lag har skrivet in rätten till religionsfrihet (RF 2:1 1 st. 6, Europakonventionen art. 9), innebär det att människan är fri att tro, utöva och byta religion. Samhället ska därför så långt som möjligt värna denna frihet och rätt. Om konvertiten emellertid behöver asyl och skydd i Sverige och konversionen gjorts av genuin tro och övertygelse, är det idag upp till Migrationsverket, en sekulär myndighet, att ta ställning till.⁴ Hos myndigheten uppstår då ett behov av att förstå vad konversion är vilket också efterfrågas av personal på myndigheten.⁵ Migrationsverket fastslår även i sina riktlinjer utifrån UNHCRs Religion-Bases Refugee Claims att när en konversion "sur place" ligger till grund för asylskäl "uppkommer det ofta trovärdighetsfrågor och en omsorgsfull utredning av omständigheterna och genuiniteten av konversionen måste göras".⁶ En statlig utredning från 2016 visar dock att kunskapen om kristen tro minskar och att "det finns kunskapsluckor hos centrala myndigheter".⁷

Detta rör sig alltså om tolkning av djupgående processer hos enskilda människor. Hans-Georg Gadamer, en av de ledande teoretikerna inom den hermeneutiska filosofin, har pekat på utmaningen

¹ Science, "Asylum applications respond to temperature fluctuations", Science, 2017-12-22, <http://science.sciencemag.org/content/358/6370/1610>.

² Daniel, Andersson & Åke Sander, *Det mångreligiösa Sverige* (Lund: Studentlitteratur, 2009) 15ff; Joel Halldorf, *Gud: återkomsten* (Stockholm: Libris, 2018)

³ Exakt hur många som åberopar konversion som asylskäl vet vi inte eftersom Migrationsverket inte får föra statistik över människors religiösa övertygelser.

⁴ Migrationsverket, "Rättsligt ställningstagande angående metod för prövningen då religion, inklusive konversion och ateism m.m. åberopas som asylskäl" SR 46/2018.

⁵ Uttrycktes vid en utbildningsdag den 7 juni 2018, Stockholm, på temat "Konversion som sur-place" med Sveriges Kristna Råd och Migrationsverket.

⁶ Rättsligt ställningstagande SR 46/2018, 9.

⁷ *Dagen*, uttalande av dåvarande kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke, 2018-07-27.

i det tolkande subjektets kunskap, förförståelse och fördomar.⁸ Mot denna bakgrund är det nödvändigt att både fördjupa kunskapen och belysa tolkningsprocesserna i dessa komplicerade asylärenden som konvertiterna utgör. Denna rapport vill bidra till ökad kunskap och förståelse genom att samla underlag, belysa problematiken samt genomföra en genomlysning av Migrationsverkets beslut och bedömningar då konversion anges som asylskäl.

Syfte och disposition

Rapporten har fyra sammanlänkade syften: samla, belysa, analysera och rekommendera.

Det finns ett behov av att *samla information* om asylärenden där konversion utgör asylskäl. Någon sådan sammanställning finns inte tidigare gjord och rapporten fyller därför en kunskapslucka i frågan.

Vidare finns ett behov av att *belysa frågorna* kring just konversion både i mer allmän mening och i ljuset av konvertiters asylprocess.

Rapporten *analyserar även Migrationsverkets behandling* av asylärenden där konversion är aktuell. Analysen genomförs i tre olika perspektiv:

- Kvantitativt perspektiv där rapportens hela material diskuteras med fokus på hur andelen avslag förhåller sig till antalet ärenden utifrån geografi, församlingstillhörighet och skriftlig bevisning.
- Kvalitativt perspektiv där några utvalda underlag läses och analyseras främst genom en jämförelse mellan konvertiternas berättelser och Migrationsverkets motiveringar till beslut.
- Juridiskt perspektiv där fokus ligger på dels bevisvärdering, dels rättssäkerhet utifrån svensk lagstiftning och internationella konventioner

Slutligen syftar rapporten till att *ge rekommendationer på åtgärder* utifrån det samlade underlaget.

Utifrån dessa syften har rapporten fyra innehållsliga delar:

1. I den inledande delen ges först en ram för rapportens bakgrund, arbetssätt och material.
2. Därefter diskuteras frågor om hur religion och konversion kan förstås i ljuset av aktuell forskning på området med särskilt fokus på asylperspektivet.
3. Därefter följer tre större analysdelar utifrån rapportens syfte. De tre delarna är en kvantitativ del, en kvalitativ del samt en juridisk del.
4. Rapporten avslutas med en del där slutsatser dras och rekommendationer till åtgärder ges.

Samverkande parter

Rapporten är ett resultat av ett samarbete mellan några av Sveriges större frikyrkosamfund. Initiativet togs inom Pingst – fria församlingar i samverkan utifrån samfundets integrationsråd. Under arbetets gång anslöt ytterligare fyra samfund: Ekumeniakyrkan, Evangeliska frikyrkan, Svenska Alliansmissionen samt Sjundedags Adventistsamfundet. Dessa fem samfund betjänade 2016 tillsammans över 320 000 personer och utgör därmed en betydande kraft inom det svenska civilsamhället.⁹ Dessa samfund har i anslutning till sitt integrationsarbete och arbetet med denna

⁸ Hans-Georg, Gadamer, m.fl., *Truth and method* (London: Bloomsbury Academic, 2013)

⁹ Antalet betjänade hämtas från den senaste tillgängliga statistiken från Myndigheten för Statens stöd till trossamfund, www.myndighetensst.se/bidrag/organisationsbidrag/bidraggrundande-statistik.

rapport bildat en samverkansgrupp kallad #rättilltro.¹⁰ För den juridiska analysen har Skandinaviska Människorättsjuristerna medverkat.

De nämnda samfunden, ett flertal lokala församlingar och ett stort antal enskilda personer har varit involverade i framtagningen av underlag och bearbetning av rapportens inriktning. Själva rapporten har sedan skrivits av en mindre grupp bestående av:

- Maria Gustin Bergström, civ.ing., pastor i Pingstkyrkan i Linköping. Gustin Bergström är initiativtagare till rapporten, projektledare, ansvarig för materialinsamling och skribent i del två.
- Ulrik Josefsson, Teol. Dr., Direktor vid Akademi för ledarskap och teologi, ordförande i Pingstförsamlingen i Jönköping. Josefsson är akademiskt kvalitetsansvarig och skribent i del ett tillsammans med Jakob Svensson samt del tre tillsammans med Maria Lindqvist.
- Maria Lindqvist, Med. Dr., Umeå. Lindqvist är skribent i del tre.
- Ruth Nordström, LLM., Chefsjurist vid Skandinaviska Människorättsjuristerna.¹¹ Nordström är skribent i del fyra tillsammans med Rebecca Ahlstrand.
- Rebecca Ahlstrand, LLM., Skandinaviska Människorättsjuristerna. Ahlstrand är skribent i del fyra.
- Jakob Svensson, Teol.mag., Lärare vid Akademi för ledarskap och teologi, pastor i Centrumförsamlingen i Forserum. Svensson är skribent i del ett.

Utöver skribenterna har en arbetsgrupp funnits som stöd under arbetet med undersökningen. Denna grupp består av Mikael Bergström, Ola Hössjer, Bo Jaxelius, Ewa Lundqvist, Ulla Samuelsson från Pingst FFS; Marcus Lind från Equmeniakyrkan; Markus Sand från Evangeliska Frikyrkan; Rainer Refsbäck från Sjundedags Adventistsamfundet samt Roland Oscarsson från Svenska Alliansmissionen.

Presentation av materialet

Vid insamlingen av materialet garanterades fullständig anonymitet vilket ligger i linje med vetenskapsrådets regler och riktlinjer.¹² De medverkande författarna i rapporten samt arbetsgruppen har också undertecknat ett avtal om sekretess.

Samtliga församlingar inom Pingst FFS inbjöds att bidra med material till rapporten på initiativ av samfundets integrationsråd. Efterhand anslöt de övriga fyra samfunden listade under Samverkande parter att bidra. Enskilda privatpersoner kunde således inte medverka med material vid insamlingen och från varje bidragande församling samlades information in för varje konvertit som uppfyllde följande kriterier:

- Afghansk medborgare (oavsett från vilket land flykten skett ifrån).
- Sökt asyl i Sverige mellan 2015–2018.
- Döpt och medlem i aktuell församling.

I kvantitativa studier väljs med fördel den mest kritiska målgruppen ut bland en större population för att sedan applicera resultatet på den större gruppen. Den större grupp som resultatet från denna utredning med stor sannolikhet kan appliceras på är konvertiter i asylprocess oavsett landstillhörighet. En av de mest kritiska grupperna när det gäller konversion är dock medborgare från

¹⁰ Gruppen består av representanter från Pingst FFS: Christian Molk. Från Equmeniakyrkan: Linda Alexandersson. Från Evangeliska Frikyrkan: Kim Brynte. Från Svenska Alliansmissionen: Roland Oscarsson. Från Frälsningsarmén: Carolina Nilsson. I gruppen finns även Michael Grenholm.

¹¹ Övriga medverkande från Skandinaviska Människorättsjuristerna är: Viktoria Hjorth, jurist; Jonathan Hjort, Jurist; Louise Corselli, paralegal; Victoria Helgson, paralegal; Matilda Frimodig, paralegal.

¹² Codex – regler och riktlinjer för forskning, senast uppdaterad 2019-03-10, <http://www.codex.vr.se>.

Afghanistan. Afghanistan är det näst farligaste landet (efter Nordkorea) att leva i som kristen,¹³ och det är belagt med dödsstraff att konvertera. Från Afghanistan finns ett stort antal flyktingar där många har konverterat och blivit en del av församlingar inom de i denna rapport medverkande samfunden. Det finns sedan en tid över världen ett större mönster av att många muslimer, också från Afghanistan, konverterar till kristendomen vilket visar att Sverige inte är unikt i detta avseende.¹⁴ Migrationsverket säger att de inte utvisar konvertiter till Afghanistan eftersom det både är livsfarligt och strider mot internationell praxis. De som får avslag på sin asylansökan och utvisas bedöms av Migrationsverket därför inte som konvertiter.¹⁵

Det material som samlats in för varje konvertit var, enligt beskrivningen nedan, av kategori ett, två eller tre i prioritetsordning.

1. Alla beslut från Migrationsverket och Migrationsdomstolen samt beslut om ny prövning hos Migrationsverket samt dopdatum.
2. Om information enligt kategori ett inte kunde lämnas in, behövdes följande information: om den asylsökande anfört konversion som asylskäl hos Migrationsverket, Migrationsdomstolen eller vid beslut om ny prövning hos Migrationsverket samt vilket beslut vederbörande fick (avslag eller bifall, inklusive nya gymnasielagen) samt dopdatum.
3. Om inget av ovanstående kunde lämnas in behövdes följande information: att medverkande församling inte kunde få kontakt med konvertiten alternativt att ingen information kunde lämnas ut samt dopdatum.

Orsaken till denna valmöjlighet för de medverkande församlingarna var av två skäl. Beslut från Migrationsverket och Migrationsdomstolen är mycket personliga och av den anledningen kan konvertiter välja att inte lämna dessa ifrån sig. Därtill kan det finnas fall där en medverkande församling inte hade möjlighet att få tag på beslut från asylsökande konvertit.

Materialet samlades in under december 2018 till februari 2019. Det ger en tydlig nulägesbild av situationen för de konvertiter som medverkar i rapporten eftersom långt ifrån alla asylprocesser är avslutade. Materialet sammanställdes efter insamling och följande kriterier valdes ut ur besluten: Kriterier i kategori ett innehöll församlingens namn och ort, beslut från Migrationsverket, Migrationsdomstolen eller ny prövning från Migrationsverket, födelsedatum både angivet och ändrat och om åldersbedömning gjorts. Kön och utbildningsnivå, datum för asylansökan, utfall av beslut och om konversion angivits som asylskäl. Antal intyg om dop och aktivitet i aktuell församling samt om Migrationsverket och/eller Migrationsdomstolen tagit hänsyn till intygen i beslut. Orsak till avslag respektive bifall, uppgifter om kontor och ort för beslut samt nämndemännens politiska tillhörighet vid beslut i Migrationsdomstolen.

Kriterier i kategori två innehöll dopdatum, om konversion angett som asylskäl eller inte samt svar från Migrationsverket, Migrationsdomstolen eller ny prövning från Migrationsverket.

¹³ Open Doors USA, "Afghanistan", <https://www.opendoorsusa.org/christian-persecution/world-watch-list/afghanistan>, 2019-03-15.

¹⁴ The Gospel Coalition, "Muslims dream of Jesus", <https://www.thegospelcoalition.org/article/muslims-dream-jesus>, 2019-03-15.

¹⁵ Dagen, "Migrationsverket: vi utvisar inte konvertiter till Afghanistan", <https://www.dagen.se/nyheter/migrationsverket-vi-utvisar-inte-konvertiter-till-afghanistan-1.1265681>, 2019-01-23.

Kategori tre innehöll kriterierna dopdatum samt att konvertiten inte gick att få tag på alternativt ingen information fanns att tillgå.

Rapportens tre analysdelar; kvantitativ, kvalitativ och juridisk utgår från ovanstående material. Materialet har kontrollerats noga mot besluten för att säkerställa att underlaget är korrekt.

Religion och konversion

Vad är religion?

Begreppet religion är enligt *Nationalencyklopedin* "en kulturyttring som inte låter sig infångas under någon generellt accepterad, heltäckande definition".¹⁶ När religion som fenomen ska beskrivas har det historiskt ofta relaterats till erfarenheten av "det heliga" som exempelvis hos Rudolf Otto och Nathan Söderblom. I moderna religionsvetenskapliga standardverk ges överlag en religionsbild som betonar deltagarnas sociala involvering. I boken *Understanding the Religions of the World* talas det om religion som en gemensam strävan mot det som uppfattas som den yttersta verkligheten. Denna strävan "requires the use of symbols" och dessa ska närmast uppfattas som redskap som gör det gudomliga "accessible through the symbol".¹⁷

Antony Giddens och Philip Sutton diskuterar detta utifrån tre olika typer av religionsdefinitioner. De menar att det mest accepterade synsättet idag utgår från det som kan kallas praktiska definitioner och som ligger nära socialkonstruktivism. Sociologiska religionsstudier har ofta betonat religioner som en social struktur och studiet har utgått från att övertygelser, ritualer och kollektiv dyrkan formar den moraliska gemenskap som utgör kärnan i religion. Utifrån detta ska religion förstås genom att "undersöka hur religion har praktiserats och hur den praktiseras idag av en mängd olika individer, grupper och organisationer".¹⁸ Andersson och Sander understryker att förståelsen av religion måste ta hänsyn till kontexten där den utövas och att den enskilde individens tro, som del av det religiösa sammanhanget, är direkt identitetsbärande.¹⁹

En av de senaste decenniernas mest inflytelserika forskare på området är Birminghamprofessorn Ninian Smart inte minst genom boken *Dimensions of the Sacred*. Här görs en tydlig referens till tidigare betoning av mötet med det heliga och Smarts forskning visar att detta möte tar sig flerdimensionella uttryck. Smart diskuterar olika dimensioner som samspelar i formandet av både religiösa strukturer och i individers liv samt i deltagandet av dessa. Smart menar att läror, etik och ritualer varvas med erfarenheter, socialt samspel och mystik som tar sig både materiella och socio-politiska uttryck.²⁰ Fiona Bowie visa att de flesta religionsantropologer bejakar Smarts dimensioner men att betoningarna inom dessa dimensioner ser olika ut mellan olika religiösa grupper. Därför kan man inte i mötet med ett specifikt religiöst uttryck använda en mall utan att ta hänsyn till den interna logiken för just den studerade gruppen.²¹

En annan viktig religionsvetenskaplig forskningsgren är den moderna spiritualitetsforskningen som intresserat sig för formerna för trons levda liv. Spiritualitetsforskningen har även den visat på nödvändigheten av ett flerdimensionellt förhållningssätt i mötet med religiös identitet och trons

¹⁶ Carl-Martin Edsman, "Religion" i *Nationalencyklopedin* (Höganäs: Bra Böcker, 1994) Band 15, 448.

¹⁷ Will Deming, *Understanding the Religions of the World*, (Oxford: Wiley Blackwell, 2015), 4.

¹⁸ Antony, Giddens & Philip, Sutton, *Sociologi*, (Lund: Studentlitteratur, 2014), 462.

¹⁹ Daniel, Andersson & Åke, Sander, *Det mångreligiösa Sverige*, (2009) 42ff.

²⁰ Ninian Smart, *Dimensions of the Sacred*, (Los Angeles: University of California Press, 1996).

²¹ Fiona, Bowie, *The Anthropology of Religion*, (Oxford: Blackwell Publishing, 2006), 22 (18–26)

levda liv. För att förstå den religiösa existensen menar Alf Härdelin att man måste beakta "alla de olika manifestationerna av kyrkan som ... bidragit till att forma detta liv".²² Det är vanligt att man inom spiritualitetsforskningen systematiserar detta studium i kategorier som till exempel trossatser, handlingsmönster och grundhållningar.²³

I en metodiskt orienterad doktorsavhandling diskuterar Jonas Idetröm hur religiös, i detta fall kyrklig, identitet formas, vidmakthålls och manifesteras. Studien visar att detta i hög grad sker genom aktivt deltagande i kyrkliga praktiker där de enskilda deltagarna formar sin kyrkliga identitet genom att ingå i den sociala kropp som den lokala församlingen utgör.²⁴

Bilden av att den aktuella forskningen kring religion och tro utgår från trons sociala dimensioner finns i den nyutkomna boken *Levd religion*. Daniel Enstedt och Katarina Plank visar här att själva tron är direkt förknippad med trons uttryck och att det inte går att separera trons gemensamma idéer eller individuella känslor från trons aktiviteter och sociala dimensioner. Genuin tro måste förstås i ljuset av levd tro och för att "förstå religion behöver vi även rikta blicken mot hur människor faktiskt utövar, praktiserar och lever sin religion".²⁵

Ett mer religionsantropologiskt angreppssätt på fältet är det den amerikanske forskaren Peter Stromberg kallar Commitment system eller hängivenhetssystem. Detta är ett sätt att beskriva tillhörighet i religiösa gemenskaper utifrån begrepp som anslutning byggd på fritt val och personlig omvändelse samt tillhörighet till gemenskapen genom social konsensus.²⁶ Professorn i kulturanthropologi Jan-Åke Alvarsson diskuterar omvändelse i liknande termer. I anslutning till teoretiker som Antony Giddens, Kenneth L Pike och Gregory Bateson visar han vikten av att dels förstå omvändelse i ett inifrånperspektiv (emic perspective), dels beskriva omvändelseprocessen i systemteoretiska termer som ett stegvist byte av epistemologi.²⁷

Sammantaget visar denna mycket summariska sammanställning dels att religion måste förstås utifrån ett flerdimensionellt perspektiv, dels att konversionen eller anslutningen till den nya tron i hög grad ska avläsas i praxis och deltagandet i den nya gemenskapen. Utifrån denna grund görs nu en översikt av aktuell forskning specifikt kring konversion.

Konversionsprocessen - Religion och konversion

Studiet av konversioner är ett viktigt område inom religionsvetenskapen och konversionsprocessen beskrivs omväxlande som "a change of ciation, a change of faith, or religious commitment".²⁸ Det finns ingen helt vedertagen definition av begreppet och metodiskt bör därför religionsvetenskapen på detta område kombineras med andra forskningsdiscipliner såsom psykologi, sociologi och antropologi.²⁹

²² Alf Härdelin, "Spiritualitet: den kristna existensen", i Borgehammar, Stephan, *Kyrkans liv*, (Stockholm: Verbum, 1993), 317.

²³ Ulrik Josefsson, *Liv och över nog*, (Skellefteå: Atros förlag, 2005), 26–42.

²⁴ Jonas Idetröm, *Lokal kyrklig identitet*, (Skellefteå: Artos förlag, 2009).

²⁵ Daniel Enstedt & Katarina Plank, *Levd religion*, (Lund: Nordic Academic Press, 2018) 9.

²⁶ Göran Johansson, *Särlaregnets tid*, (Sköndal: Sköndalsinstitutets skriftserie, 2005), 183–190.

²⁷ Jan-Åke Alvarsson, "Omvändelse ur ett antropologiskt perspektiv" i *Om Pingströrelsen ...* (Skellefteå: Artos & Norma, 2014), 251–269.

²⁸ Martin Riesebrödt, *The Promise of Salvation: A Theory of Religion*, övers. Steven Rendall (Chicago: The University of Chicago Press, 2010), 153–154.

²⁹ Riesebrödt, *Promise of Salvation*, 149–150.

Konversionsforskningen påvisar svårigheten i att förstå fältet inom avgränsade forskningsområden och Wm. Loyd Allen betonar vikten av tvärvetenskaplighet på området utifrån att "the conversion produced in one historical context is not the same conversion as one produce in another, and any comparison of conversions across historical eras must take this into account ... An interdisciplinary approach using historical methods along with current models from social science research on conversions is called for".³⁰

Även Bruce Hindmarsh betonar möjligheten till tvärvetenskaplighet och säger att "it would be possible to analyse evangelical conversion narrative ... in terms of various theories of the person, society and culture, or to draw upon one particular theory from many put forward in the behavioural sciences."³¹ Hindmarsh's egen forskning utgår från självbiografiska berättelser och betonar att "most of the subject in this book found their deepest identities in their religious experience. And they typically answered the question "Who am I?" by telling the stories of their conversions".³²

Lewis Rambo, ledande konversionsforskare, har utvecklat sin kulturellt immanenta teori³³ där sju steg i konversionsprocessen identifierats:

1. *Kontext* – faktorer som underlättar eller hindrar konversion.
2. *Kriser* – kan vara personliga, sociala eller både och.
3. *Aktivt sökande* – både sökande av och mot potentiell konvertit.
4. *Kontaktstadie* – ett erkännande av den nya religionens alternativ.
5. *Interaktion* – ett utökat engagemang med den nya religionen.
6. *Engagemang* – identifikation med den nya religionens verklighet.
7. *Konsekvenser* – förvandling av tro, uppföranden eller identitet som ett resultat av det nya engagemanget.³⁴

Genomgående i den aktuella konversionsforskningen är att de sociala aspekterna av tron uppvärderas. Den amerikanske religionssociologen Rodney Stark skriver att man länge antog att orsaken till konversioner var att människor tilltalades av vissa lärosatser inom religionen. Men när sociologer började studera konversioner upptäckte man att läran inte var den främsta orsaken för konversion. Det var istället de sociala nätverken som var den huvudsakliga drivkraften.³⁵ Dessa sociala nätverk är i första hand lokala och konkret mellanmännsliga men Stark visar också att tillhörigheten sträcker sig över gränser genom att den världsvida kristendomen är ett gigantiskt bygge med tusentals olika kyrkor som tillsammans bekänner en gemensam tro.³⁶

På ett liknande sätt visar Tim Crane, professor i filosofi, att synen på religion som ett paket av åsikter är förlegad och riskerar att skymma religionens sociala dimensioner. Crane menar att religion till stor del handlar om identitet och att när människor utövar religiösa praktiker, medför det att man räknas till en särskild social gemenskap och tillhörigheten blir i sin tur en identitetsmarkör.³⁷

³⁰ Wm. Loyd Allen, "Being Born Again, And Again, and Again: Conversion, Revivalism, and Baptist Spirituality", *Baptist History and Heritage* 45, No. 3 (2010): 25.

³¹ Bruce D. Hindmarsh, *The Evangelical Conversion Narrative: Spiritual Autobiography in Early Modern England* (Oxford: Oxford University Press, 2005), 12.

³² Hindmarsh, *The Evangelical Conversion Narrative*, 10.

³³ Riesebrodt, *Promise of Salvation*, 150.

³⁴ Lewis Rambo, *Understanding Religious Conversion* (New Haven: Yale University Press, 1995).

³⁵ Rodney Stark, *The Triumph of Christianity: How the Jesus Movement Became the World's Largest Religion*, (New York: HarperOne, 2011), 369–385.

³⁶ Stark, *The Triumph of Christianity*, 412.

³⁷ Tim Crane, *The Meaning of Belief*, (Cambridge: Harvard University Press, 2017), Preface, 11.

Religionssociologen Meredith B. McGuire menar att även om den religiösa erfarenheten är individuell byggs religiösa miljöer i gemenskap där erfarenheterna delas och formar en intersubjektiv verklighet.³⁸ Hon pekar även på vikten av individens sociala nätverk för att bibehålla det religiösa livet utifrån att det religiösa livet i grunden är socialt.³⁹ Det vill säga att människans religiösa uttryck och liv alltid är kopplat till en större gemenskap. När detta liv sedan ska uttryckas sker det i regel genom deltagande i gemensamma religiösa praktiker. Detta synsätt ligger helt i linje med den svenska teologen Arne Rasmusson som menar att "de kristna lärorna får sin primära mening utifrån det nätverk av övertygelser och praktiker som har skapats och skapas i kyrkans liv".⁴⁰

Konversion behöver också förstås i ett religionspsykologiskt perspektiv där de svenska professorerna Antoon Geels och Owe Wikström talar om konversion som förändrad verklighetsuppfattning. Det som man inom sociologin talar om som *alternation* och inom religionspsykologin som *omvändelse*.⁴¹ I anslutning till Peter Berger och Thomas Luckmann visar Geels & Wikström att den religiösa omvändelsen påverkar individens djupast rotade verklighetsuppfattning och leder till en ny socialisationsprocess. Denna process kan bara utvecklas och bevaras i ett tillitsfullt mellanmänniskt samspel inom till exempel kyrkans gemenskap.⁴²

Ole Riis och Linda Woodhead pekar i detta sammanhang på omvändelsens emotionella dimensioner och menar att religion inte bara är ett visst sätt att förstå världen utan också ett sätt att se, känna och inneha en viss hållning. Denna hållning bärs både personligt och i gemenskapen och har ett drag av sensitivitet.⁴³ Vidare menar de att de former av religion som attraherar till flest konversioner, är de som talar till hjärtat snarare än till intellektet.⁴⁴ De menar även att religiösa känslor kan bidra till en allmän känsla av hopp och förtroende som orienterar människans liv trots erfarenheter som hotar att skapa rädsla och ångest.⁴⁵ McGuire understryker detta och visar att religionens förmåga att ge människan en känsla av mening och tillhörighet är särskilt påtaglig i konversionsprocessen.⁴⁶

Svensk konversionsforskning

Det finns få svenska doktorsavhandlingar som specifikt behandlar konversion. Två avhandlingar i ämnet handlar om konversion till islam. Både Madeleine Sultán Sjöqvist och Anna Månsson visar på vikten av att förstå konversion som en process.⁴⁷ Fredrik Wenell har studerat omvändelser inom svensk frikyrklighet där han undersöker spänningen mellan frikyrka och samhälle.⁴⁸ Thomas Stoor har studerat pastoral verksamhet och mission bland invandrare och flyktingar i ett mångkulturellt Sverige.⁴⁹

³⁸ Meredith B. McGuire, *Lived Religion*, (New York: Oxford University Press, 2008), 12.

³⁹ McGuire, *Lived Religion*, 12–13.

⁴⁰ Arne Rasmusson, "Att leva med bibeln som berättelse – en narrativ och ecklesiologisk hermeneutik", *Dansk Tidsskrift for Teologi och Kirke* 41, nr. 03 (2014): 236.

⁴¹ Anton Geels och Owe Wikström, *Den religiösa människan*, (Stockholm: Natur och kultur, 2012), 69, 283.

⁴² Geels och Wikström, *Den religiösa människan*, 69.

⁴³ Ole Riis och Linda Woodhead, *A Sociology of Religious Emotion*, (Oxford: Oxford University Press, 2010), 215.

⁴⁴ Riis och Woodhead, *A Sociology of Religious Emotion*, 1.

⁴⁵ Riis och Woodhead, *Religious Emotion*, 77.

⁴⁶ Meredith B. McGuire, *Religion – The Social Context*, (Belmont: Wadsworth, 2002), 73.

⁴⁷ Madeleine Sultán Sjöqvist, *Vi blev muslimer. Svenska kvinnor berättar: En religionssociologisk studie av konversionsberättelser* (Doktorsavhandling, Uppsala universitet, 2006). Anna Månsson, "Becoming Muslim; Meanings of Conversion to Islam" (Doktorsavhandling, Lunds universitet, 2002).

⁴⁸ Fredrik Wenell, "Omvändelsens skillnad: en diasporateologisk granskning av frikyrklig ungdomskultur i folkkyrka och folkhem" (Doktorsavhandling, Uppsala Universitet, 2015).

⁴⁹ Thomas Stoor, "Mellan mission och dialog: kristna trossamfund och mötet med det mångreligiösa Sverige" (Doktorsavhandling, Lunds Universitet, 2002).

Inom svensk konversionsforskning är antologin *Towards a new Understanding of Conversion*⁵⁰ från 1999 under ledning av professor Ulf Görman en milstolpe. Görman menar att "emotionellt laddade upplevelser som lett till en avgörande förändring av verklighetsbild, livsstil och religiös gemenskap har inom forskningen ofta stått som modell för vad omvändelse och konversion är".⁵¹ Forskningsprojektet om religionsbyte syftade till att bredda och fördjupa förståelsen av fältet och resultatet visar att vägen till och uttrycken för en ny religiös identitet kan variera kraftigt. I anslutning till projektet visar Lars Ahlin i boken *Pilgrim, turist eller flykting?* att konversion kan ta sig olika uttryck i linje med titelns tre begrepp.⁵² Anne Sofie Roald pekar i *New Muslims in the European Context* på att konvertiters väg till Islam är mycket olika.⁵³ Yvonne Maria Werner visar i *Nordisk katolicism* att litterära konversionsberättelser haft normerande funktion för personer som konverterat till katolska kyrkan.⁵⁴

Under de senaste åren har intresset ökat för just frågan om konversion i asylprocessen. Detta anknyter Katarina Plank till och problematiserar synen på religion och konversion.⁵⁵ Den samlade bilden i dessa studier pekar på brister i myndigheternas hantering av asylärenden där konversion angetts som asylskäl. Det handlar både om kompetensbrister som karaktäriseras av fördomar och stereotyper och om att konversioners dynamiska karaktär inte riktigt rymts inom myndigheternas nuvarande juridiska förhållningssätt.⁵⁶ I en, för denna undersökning, viktig text visar Daniel Enstedt att för att förstå konversionsprocessen från islam måste sociala och kulturella aspekter beaktas genom "ett ökat fokus på vardagslivets praktiker".⁵⁷ Han pekar även på problemet att "en del studier [håller] kvar vid föreställningen om apostasi som en tämligen linjär och enkelriktad process".⁵⁸

Sammantaget visar detta på både komplexiteten och partikulariteten i förståelsen av konversionsprocesser. Teorier som allt för statiskt slår fast stegen i konversionsprocessen bli därför problematiska. Det är därför inte förenligt med den vetenskapliga förståelsen av konversion att låta sin förståelse av konversion helt vila på i förhand uppgjorda scheman, vare sig för innehållet i eller processen till konversion. Konversion är där till ett allt för dynamiskt och mångfasetterat fenomen.

⁵⁰ Ulf Görman, *Towards a New understanding of Conversion*, (Lund: Skriftserien religion, Teologiska institutionen, 1999).

⁵¹ Ulf Görman, "Konversion" i *Religion i Sverige*, red. Ingvar Svanberg och David Westerlund (Stockholm: Dialogos, 2008), 63.

⁵² Lars, Ahlin, *Pilgrim, turist eller flykting?* (Eslöv: Östlins bokförlag Symposium, 2005).

⁵³ Anne Sofie, Roald, *New Muslims in the European context* (Leiden: Brill, 2004).

⁵⁴ Yvonne Maria, Werner, *Nordisk Katolicism*, (Göteborg: Makadam, 2005).

⁵⁵ Katarina Plank, "Klarar du Migrationsverkets kristendomsfrågor", <https://religionsvetenskapligakommentarer.blogspot.com/2019/01/klaras-du-migrationsverkets.html?m=1>

⁵⁶ Jakob Svensson, "Asylsökande konvertiter och myndighetens katekesförhör: en studie om konvertiters asylprocess med Migrationsverket" (Mag. upps. Göteborgs Universitet, 2017); Erika Örtengren, "Rättssäkerhet – en asylprocessuell illusion?" (Mag upps., Göteborgs Universitet, 2016); Helena Köhler, "Rättssäkerhet för asylsökande konvertiter: hur rättssäker är rådande asylprocess" (Masterupps. Uppsala Universitet, 2018); Elias Nygren, "Den genuine konvertiten" – konversion sur place som asylskäl (Självständigt arbete på avancerad nivå, yrkesexamen, Stockholms Universitet, 2015); Hanna Wikström och Thorburn Stern, Rebecca, "Är det på riktigt? Genuinitetsprövning vid skyddsskälens religiös uppfattning eller sexuell läggning" (Delprojekt i Postdok-projekt, Uppsala Universitet, 2013–2015).

⁵⁷ Daniel Enstedt, "Levd apostasi bland ex-muslimer" i Enstedt & Plank, *Levd religion*, (Lund: Nordic Academic Press, 2018) 338.

⁵⁸ Daniel Enstedt, "Levd apostasi bland ex-muslimer" 337.

Del 2

En kvantitativ analys av konvertiters asylprocess

Sammanställning av insamlat material

Medverkande församlingar i rapporten

I rapporten har 76 församlingar från 64 orter i Sverige bidragit med material. På grund av sekretesskäl namnges inte deltagande församlingar men en sammanfattning av gruppen ser ut på följande sätt:

- Församlingarna representerar en relevant fördelning mellan små orter, mellanstora städer samt några av landets största städer.
- Församlingarna är väl utspridda över landet i relation till folkmängd och geografisk ort.
- På nio av orterna, främst i de större städerna, finns mer än en församling.
- Församlingarna har mellan 1 – 60 konvertiter som medlemmar inom målgruppen för denna utredning.

Den geografiska och samfundsmässiga fördelningen av de medverkande församlingarna visas i kartbilden.

I kartan representeras samfunden av följande färger:

- BLÅTT – Pingst Fria Församlingar i Samverkan
- RÖTT – Equmeniakyrkan
- GRÖNT – Evangeliska Frikyrkan
- GULT – Svenska Alliansmissionen
- LILA – Sjundedags Adventistsamfundet

De medverkande församlingarna utgör endast en liten del av sina respektive samfund. Det är därför rimligt att anta att det finns många fler konvertiter i målgruppen än de som redovisas i utredningen. Flera församlingar är anslutna till flera samfund varför fokus inte kan läggas på fördelningen mellan samfunden, vilket inte heller är utredningens uppdrag. Vår bedömning är dock att det insamlade materialet är representativt för de fem medverkande samfunden och dess församlingar tillsammans.

Sett till samfundens medlemsantal, antal församlingar samt antal församlingar som medverkar i undersökningen fördelar sig antalen enligt tabellen:

Samfund	Totalt antal medlemmar	Totalt antal församlingar	Antal församlingar i utredningen
Pingst Fria Församlingar i Samverkan ⁵⁹	87500	439	37
Equmeniakyrkan ⁶⁰	65000	685	21
Evangeliska Frikyrkan ⁶¹	34000	302	10
Svenska Alliansmissionen ⁶²	13800	154	5
Sjundedags Adventistsamfundet ⁶³	2900	34	3 ⁶⁴

Medverkande konvertiter i rapporten

Tabellen nedan ger en översikt av hur insamlat material fördelar sig per samfund. Pingst FFS har lämnat in mest material till rapporten. Skälet kan antas vara att detta samfund tog initiativ till utredningen och därmed har församlingarna haft längre tid till att bidra. Den breda samfundsrepresentationen utgör dock en styrka i den kvantitativa analysen.

Samfund	Antal konvertiter i utredningen
Pingst FFS*	487
Equmeniakyrkan	75
Evangeliska Frikyrkan	35
Svenska Alliansmissionen	13
Sjundedags Adventistsamfundet	9
Totalsumma	619⁶⁵

⁵⁹ Pingströrelsens årsbok, 2018, 40-49.

⁶⁰ Mail från Marcus Lind, pastor och föreståndare i Missionskyrkan Linköping, 4 mars, 2019.

⁶¹ Mail från Öyvind Tholvsen, Programledare Sverigeprogrammet – församlingsutveckling, EFK, 12 mars 2019.

⁶² Mail från Jakob Svensson, pastor i Alliansmissionen, 12 mars 2019.

⁶³ Mail från Rainer Refsbäck, Missionssekreterare, Sjundedags Adventistsamfundet, 18 februari, 2019.

⁶⁴ Alla konvertiter i samfundet finns med.

⁶⁵ Utöver de 619 personerna i utredningen finns också 73 barn och 3 medföljande maka, som inte har egna asylbeslut utan delar asylbeslut med fadern/maken.

Det totala antalet konvertiter inom utredningens målgrupp i de medverkande församlingarna är 619. Från dessa 619 konvertiter har inkommit 691 beslut och svar utifrån att samma person kan ha fått beslut i flera instanser. I rapportens inledningsdel presenterades tre kategorier inom vilka de 691 besluten/svaren fördelar sig enligt följande:

1. Kategori ett: 279 fulla beslut från Migrationsverket och Migrationsdomstolen, både konversion/ej konversion som asylskäl.
2. Kategori två: 354 svar gällande avslag/bifall för konversion/ej konversion som asylskäl i Migrationsverket och Migrationsdomstolen.
3. Kategori tre: 58 övriga svar. Detta kan handla om att personen flyttat eller att församlingen på annat sätt förlorat kontakten.

För varje kapitel nedan redovisas vilken av kategorierna ovan som beräkningarna grundar sig på.

Nulägesbild

Översiktlig nulägesbild

Konvertiterna har lämnat in aktuella beslut/svar under perioden december 2018 – Februari 2019. Detta ger en nulägesbild av deras asylstatus under denna tid. Av det totala antalet konvertiter är det 503 som explicit anförts konversion som asylskäl.⁶⁶

Tabellen visar fördelningen mellan avslag och bifall baserat på det senaste beslutet⁶⁷ för dessa 503 konvertiter som angett konversion som asylskäl. Beslutet kan vara antingen från Migrationsverket eller Migrationsdomstolen, och kommer från både kategori ett och två.

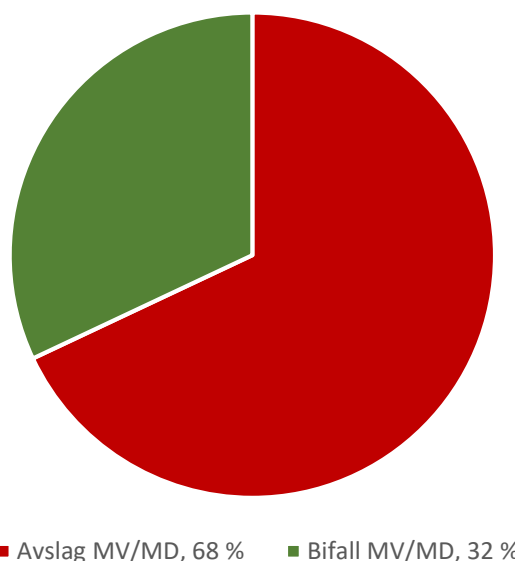
Beslutstatus	Antal	%
Totalt antal bifall, oavsett instans	148	29%
Totalt antal avslag, oavsett instans	310	62%
Väntar på beslut	45	9%

Om vi bland de 503 som anförts konversion som asylskäl enbart ser till dem inom gruppen som fått beslut, alltså 503 minus de 45 personer som väntar på beslut, blir det 458 personer. Förhållandet mellan avslag och bifall bland dessa 458 är 68 procent avslag och 32 procent bifall.

⁶⁶ 503 konvertiter av 619 stycken har anförts konversion som asylskäl. Resterande har anförts andra asylskäl. En anledning till detta kan vara att andra asylskäl bedöms alltid först, sedan bedömer man konversion som asylskäl och sedan andra skäl exempelvis nya gymnasielagen.

⁶⁷ I denna beräkning används enbart det senaste beslutet, ett beslut per konvertit.

Nulägesbild över senaste beslut från Migrationsverket och Migrationsdomstol

Hela undersökningens material bygger på 619 personer som alla är döpta och medlemmar i lokala församlingar och därmed bör betraktas som konvertiter. Bland dessa har 503 anfört konversion som asylskäl av vilka 458 fått beslut. Det får därmed betraktas som anmärkningsvärt att 68 procent får avslag och bedöms som inte genuina i sin kristna tro. Detta är en nulägesbild utifrån de senaste besluten för varje konvertit. I de fall avslagen överklagas till högre instans kan viss korrigering av procentsatsen bli aktuell. Däremot visar nästa avdelning att beslut fattade i en instans i hög grad står sig i nästa instans.

Detaljerad nulägesbild

Vid en detaljerad analys av denna grupp:s senaste beslut fördelar sig dessa på följande sätt mellan de tre olika instanserna som denna utredning behandlar. Analysen baseras på material från både kategori ett och två.

Typ av beslut	%
Bifall från Migrationsverket	46%
Avslag från Migrationsverket	54%
Bifall från Migrationsdomstolen	19%
Avslag från Migrationsdomstolen	81%
Bifall på ny prövning från Migrationsverket	17%
Avslag på ny prövning från Migrationsverket	83%

Tabellen visar att av dem som fått avslag i lägre instans är det bara 19% där beslutet förändras. Materialet visar alltså att Migrationsverkets beslut i hög grad står sig i högre instans. Vidare visar materialet att sent anförd konversion sällan leder till bifall. I de fall då konvertiten beviljats ny prövning leder endast i 17% av fallen till bifall.

Församlingsengagemang och skriftlig bevisning

I följande analys används beslut från kategori ett där man anfört konversion som asylskäl. Denna grupp omfattar 245 beslut. Här undersöks hur många av konvertiterna som lämnat in intyg om kristen tro från sin församling, fördelat på instans.

	Beslut Migrations verket	%	Beslut Migrations domstolen	%	Nyprövning Migrations verket	%
Totalt antal beslut per instans	129		59		57	
Antal konvertiter som lämnat in ett eller flera intyg från sin församling	123	95%	54	92%	55	96%
Antal där intyg kommenteras som bevismaterial i beslutet	118	96%	49	91%	50	91%

Majoriteten, mellan 92% till 96%, av de asylsökande som anfört konversion som asylskäl lämnar in ett eller flera intyg från sin församling till stöd för sin konversion. Detta innebär i de flesta fall dopintyg samt ett eller flera intyg från pastorer gällande den asylsökandes kristna tro och engagemang. Analysen visar också att i mellan 91% och 96% av fallen kommenteras intygen i besluten. Intygen kommenteras på mycket liknande sätt oavsett om beslutet är avslag eller bifall och oberoende av instans. Migrationsverkets resonemang exemplifieras nedan med utdrag från ett beslut för en konvertit som är ledare för andra konvertiter i en lokal församling i Sverige, och som inte bedömdes som genuint kristen:

Du har lämnat in ett dopintyg till stöd för att du i Sverige har döpt dig. Av intyget framgår att du deltagit på språkcafé, gudstjänster och bibelstudier och döpt dig den xx. Migrationsverket finner inte skäl att ifrågasätta att du döpt dig. Du har även lämnat in ett intyg gällande att du har deltagit i Alphakurs, en grundkurs i kristen tro. Vidare framkommer att du har arbetat som ledare för bibelundervisning i Sverige. Migrationsverket bedömer att deltagande i kristna aktiviteter i sig inte är tillräckligt för att göra sannolikt en genuin och religiös övertygelse. Ett engagemang i religiösa samfund kan vara ett uttryck för en genuin övertygelse men är ingen förutsättning, det kan därmed inte ha något avgörande bevisvärde. För att avgöra huruvida den kristna aktiviteten är hänförlig till en genuin och religiös övertygelse behövs därmed en bedömning av trovärdigheten i dina [muntliga] uppgifter att göras.⁶⁸

Citatet visar att den skriftliga bevisningen tillmäts litet eller inget värde i behandlingen av ärendet. Detta får betraktas som en anmärkningsvärd hantering av skriftlig bevisning och yttre aktivitet.

Antal som kan bedömas konvertera på falska grunder för att få asyl

Av totalt de 619 personer som medverkar i denna utredning utgör kategori tre 58 personer. Detta är alltså personer som medverkande församlingar haft svårt att få kontakt med. 28 av dessa 58 personer har lämnat landet efter sista avslag varav minst sju blivit tvångsdeporterade till Afghanistan. Därtill har två personer avlidit varav en tagit sitt liv.

⁶⁸ Hämtat citat från ett beslut av Migrationsverket från 2018. Konvertiten fick avslag på sin asylansökan.

Om vi låter siffran 58 vara en indikation på hur många som inte har en genuin tro eftersom man inte får kontakt med personen i fråga, så innebär det 9% av 619 konvertiter. Detta är högt räknat eftersom nio stycken enligt ovan utvisats av myndigheter i Sverige respektive dött. Flera av dem som flytt vidare har fått asyl i andra länder på grund av konversion enligt uppgifter från församlingarna. Sammanställningen i tabellen i föregående avdelning visar att cirka 5% av gruppen inte hänvisade till skriftlig bevisning. En utgångspunkt skulle kunna vara att detta beror på att man inte längre står i nära relation till församlingen. Om man till denna grupp, som alltså utgör 13 personer, lägger de 58 personerna i kategori tre innebär det att mycket högt räknat skulle 71 personer av 619 kunna tänkas vara personer där konversionen kan uppfattas som svagt asylskäl. Med dessa utgångspunkter borde en högt räknad andel avslag ligga på 11% utifrån att denna grupp på 70 personer kanske inte bör bedömas som konvertiter på genuina grunder.

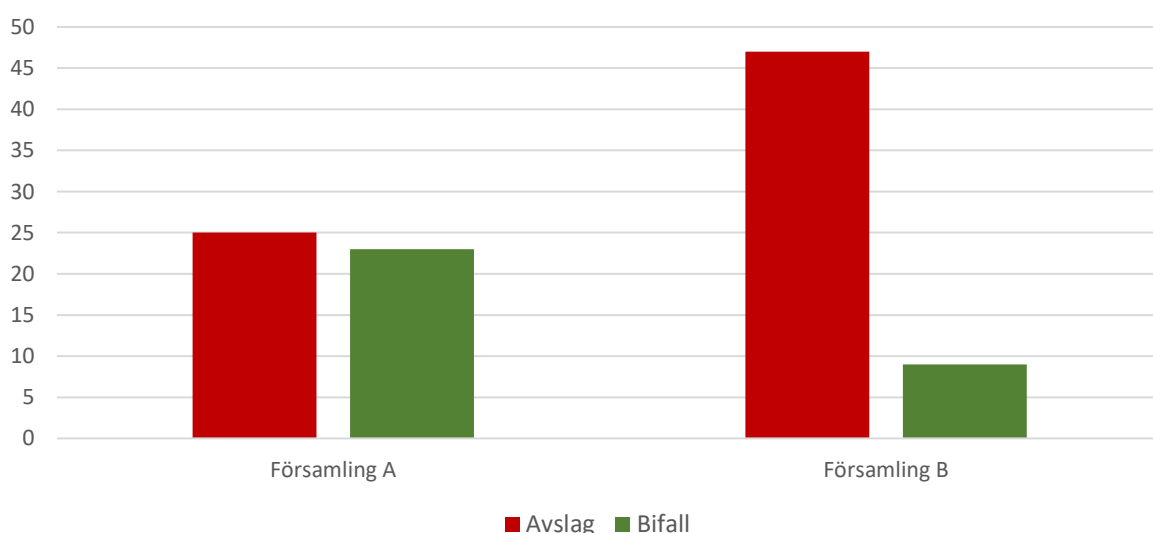
Beslut och olika orter

Vid en närmare analys av två jämförbara församlingar visar materialet på betydande skillnader. Vi väljer att närmare granska två olika församlingar i mellanstora städer med lika stora grupper av konvertiter inom målgruppen, omkring 50 personer. Båda församlingarna har ett målmedvetet arbete på persiska med undervisning och olika typer av stöd för personer inom undersökningens målgrupp. Materialet för de båda församlingarna borde ha liknande andel avslag och bifall med cirka 2/3 avslag. Så är inte fallet.

- Församling A har i dagsläget 25 avslag och 23 bifall, det vill säga 52% avslag.
- Församling B har i dagsläget 47 avslag och 9 bifall, det vill säga 84% avslag.

Denna differens får anses som anmärkningsvärd.

Jämförelse mellan två församlingar

P-värdet för jämförelsen är $3.96 \cdot 10^{-4}$. Det råder alltså en signifikant skillnad på nivån 0.05 mellan församling A och B vad gäller andelen konvertiter som fått avslag på sina ansökningar. Resultatet är även signifikant efter att hänsyn tagits till att många tester utförts.⁶⁹

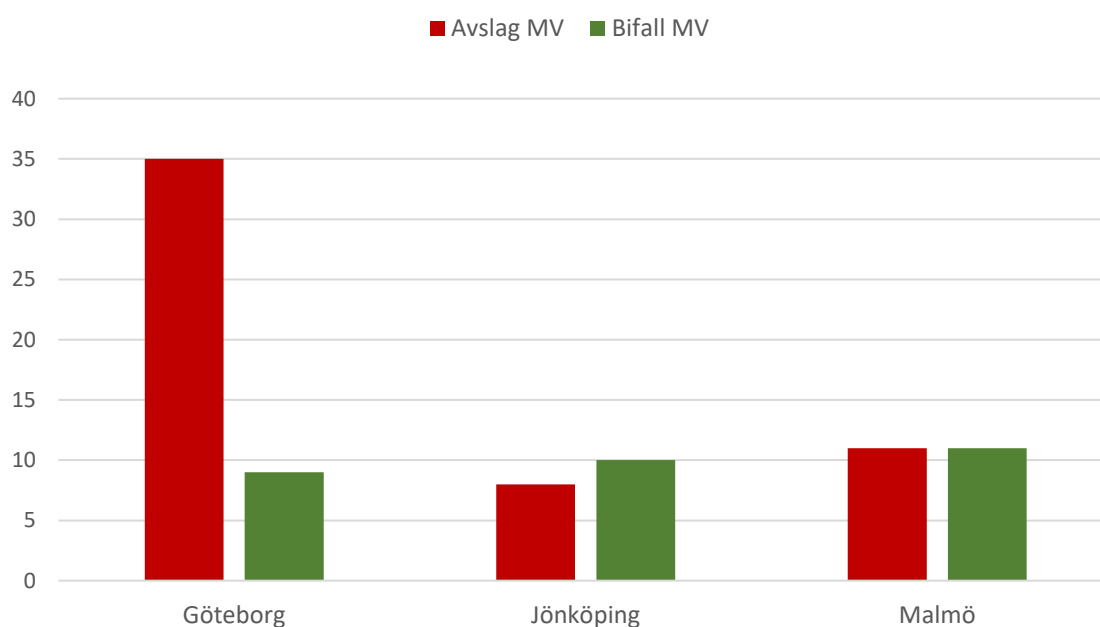
⁶⁹ I samtliga fall har ett likelihood kvottest utförts för att testa oberoende mellan rader och kolumner i en kontingenstabell. p-värdet har räknats ut genom att anta att teststorheten har

Vid närmare analys av besluten från dessa två församlingar visar materialet att besluten i församling A i första hand har fattats av Migrationsverkets kontor i Jönköping och Malmö. Gällande besluten i församling B är det i första hand Migrationsverkets kontor i Göteborg som fattat besluten.

Skillnaden mellan församlingarna föranleder en analys av hur besluten fördelar sig, sett till olika kontor inom Migrationsverket. För denna analys utgörs underlaget av de 245 beslut från kategori ett som också anförts konversion som asylskäl.

I de följande presenteras differensen mellan de tre mest förekommande kontoren i materialet.

Migrationsverket – jämförelse mellan tre orter

Undersökningen visar tydligt att Göteborg har en högre andel avslag, 80%, än snittet på 68%. Malmö och Jönköping har en lägre andel avslag än snittet, 50% respektive 44%.

Denna differens får anses anmärkningsvärd. P-värdet för jämförelsen är 0.0079. Det råder alltså en signifikant skillnad på nivån 0.05 mellan Göteborg, Jönköping och Malmö vad gäller andelen konvertiter som fått avslag på sina ansökningar. Det råder också en signifikant skillnad på nivån 0.05 då endast Göteborg och Jönköping jämförs (p-värde 0.0077) och mellan Göteborg och Malmö (p-värde 0.0152) vad gäller andelen konvertiter som fått avslag på sina ansökningar.⁷⁰

När motsvarande geografiska jämförelser görs gällande Migrationsdomstolen är andelen avslag för de fyra orterna Göteborg 70%, Malmö 73%, Stockholm 95% och Luleå 83%. När det gäller ny

en chi2-fördelning under ett oberoendeantagande mellan rader och kolumner. Ett p-värde på 0.05 eller lägre svarar mot en signifikant avvikelse från ett sådant oberoendeantagande, på nivån 0.05. Totalt har 16 olika tester genomförts (1 för församlingar, 4 för städer och 11 för partier). Med en så kallad Bonferronikorrektion för att flera olika tester har utförts så svarar ett p-värde mindre eller lika med $0.05/16=0.0031$ mot en signifikant avvikelse från ett oberoende mellan rader och kolumner på nivån 0.05.

⁷⁰ Även här har ett likelihood kvottest utförts enligt samma principer som vid not 69

prövning hos Migrationsverket är andelen avslag för orterna med mest underlag i denna studie, Göteborg 94%, Malmö 85% och Stockholm 89%.

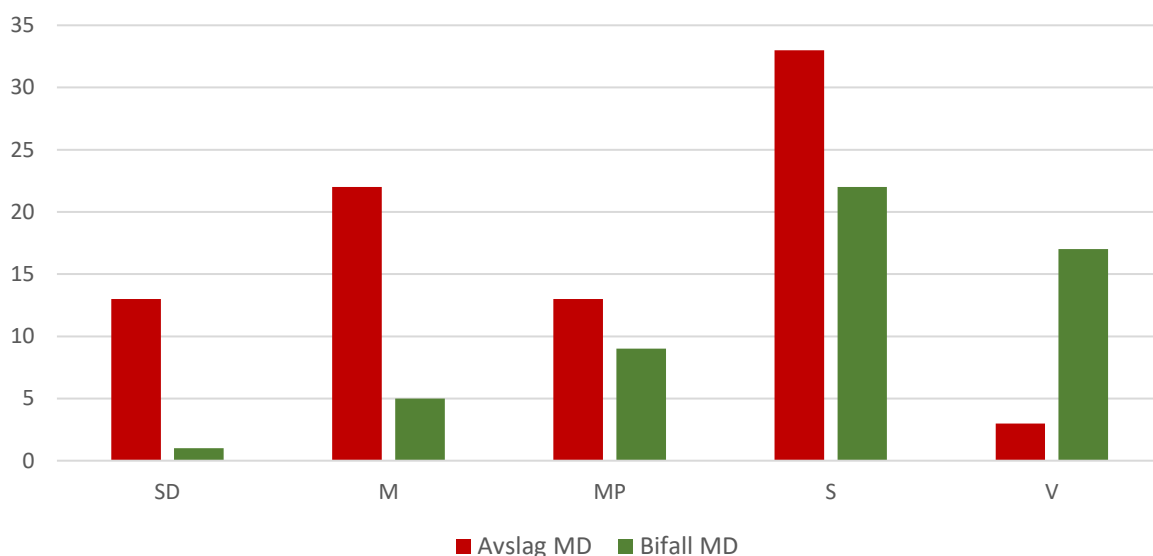
Ser vi på handläggarnivå så finns det handläggare och beslutsfattare hos Migrationsverket som avviker från snittet på runt 68% avslag och ger mycket högre andel avslag. Statistiken för detta är dock inte helt säkerställd inom denna undersöknings ram men frågan bör vara föremål för vidare undersökning.

Migrationsdomstolen och nämndemännen

Migrationsdomstolens nämndemän är politiskt tillsatta och besluten är offentlig handling. Därför finns det möjlighet att närmare analysera nämndemännens politiska tillhörighet i relation till hur man röstat i asylärenden.

Underlaget är baserat på ingående beslut från Migrationsdomstolen som berör konvertering som asylskäl, 47 stycken, från kategori ett. I dessa 47 beslut finns 138 namngivna nämndemän, några av dem förekommer flera gånger i besluten. I diagrammet visas hur rösterna fördelas inom de fem partier med flest nämndemän i undersökta ärenden.

Nämndemäns politiska tillhörighet i relation till röst för avslag respektive bifall

P-värdet för jämförelsen är $3.14 \cdot 10^{-6}$. Det råder alltså en signifikant skillnad på nivån 0.05 mellan de fem partierna vad gäller andelen konvertiter som fått avslag på sina ansökningar. Resultatet är även signifikant efter att hänsyn tagits till att många tester utförts.⁷¹

Undersökningen visar att SD:s nämndemän röstar för avslag i 93% av fallen medan V:s nämndemän röstar för avslag i 15% av fallen.⁷² Nämndemännen för S och MP röstar för avslag i ca 60% av fallen,

⁷¹ Även här har ett likelihood kvottest utförts enligt samma principer som vid not 69 och 70.

⁷² Det råder en signifikant skillnad på nivån 0.05 (p-värde $1.70 \cdot 10^{-6}$) mellan de två partierna, även efter att hänsyn tagits till att många tester utförs.

medan nämndemännen från M röstar för avslag i 81% av fallen.⁷³ Undersökningen visar att den politiska tillhörigheten avspeglas i nämndemännens beslut. Skillnaden mellan hur olika partiers nämndemän röstat i respektive ärende är anmärkningsvärd.

Sammanfattning och slutsatser

Det empiriska materialet anses vara representativt för samfunden som helhet. I undersökningen ingår totalt 619 konvertiter från 76 församlingar på 64 orter. 503 konvertiter har anfört konversion som asylskäl och av dessa har 458 fått ett eller flera beslut.

Analysen visar att i gruppen som anfört konversion som asylskäl och som fått beslut är andelen avslag 68%. Motiveringen till avslagen är att Migrationsverket eller Migrationsdomstolen inte bedömer dessa konvertiters tro som genuin. Med tanke på gruppen som här analyserats bör 68% avslag betraktas som en orimligt hög siffra.

Undersökningen visar att bedömningen av konversion som asylskäl försvåras om den anförs senare i asylprocessen. När det gäller ny prövning hos Migrationsverket så är det i denna instans allra högst andel avslag och allra svårast att få konversionen bedömd som genuin. Undersökningen menar att det är orimligt att tidpunkten för konversionen ska påverka i vilken grad den bedöms som genuin.

Konvertitens deltagande i församlingens liv speglas i de intyg som lämnas in. Runt 95 % av konvertiterna har lämnat in ett eller flera intyg från den församling där man är aktiv medlem. Intygen förutsätter nära kontakt med församlingen och med den pastor som skriver intygen. Intygen används som stöd för konvertitens muntliga berättelse. Undersökningen visar att liten eller ingen vikt fästs vid den skriftliga bevisningen i församlingarnas intygande. Det får betraktas som anmärkningsvärt att intygande från personer närmast dagligen står i kontakt med konvertiterna inte tillmätts värde.

Analysen visar på stora differenser mellan olika jämförbara enheter. I undersökningen analyseras andelen avslag inom två jämförbara församlingar och detta visar att den ena församlingen har 52% avslag medan den andra församlingen har 84% avslag. Det råder en signifikant skillnad mellan församlingarna. Detta leder till en analys av olika kontor inom Migrationsverket. Denna analys visar att vid Göteborgskontoret är andelen avslag 80% medan det vid Jönköpingskontoret är 44% avslag. Det råder en signifikant skillnad mellan orterna. Undersökningen anser det ytterst anmärkningsvärt att denna stora differens mellan jämförbara enheter kan uppstå.

Undersökningen visar att nämndemännens politiska tillhörighet påverkar beslutet i de ärenden som behandlas av migrationsdomstolen. Det råder en signifikant skillnad mellan hur företrädarna från de olika partierna röstat i ingående asylärenden. Det måste betraktas som anmärkningsvärt att behandlingen av enskilda ärenden och individuella konvertiter har politiserats så att detta påverkar de enskilda besluten.

Sammanfattningsvis blir undersökningens slutsats utifrån tillgängligt och här analyserat underlag:

- Att konversionsärenden inte hanteras på ett tillförlitligt och rättssäkert sätt
- Att en genomgripande analys behöver genomföras av de brister som den här genomförda undersökningen visat på.

⁷³ När det gäller V så råder en signifikant skillnad på nivån 0.05 mellan V och alla partier, även efter att hänsyn tagits till att många tester genomförts (mellan V och M: p-värde $2.48 \cdot 10^{-6}$, mellan V och MP: p-värde 0.0025, mellan V och S: p-värde $3.26 \cdot 10^{-4}$).

Del 3

En kvalitativ analys av konvertiters berättelser och Migrationsverkets motiveringar

Inledning

I denna del av rapporten görs en kvalitativ analys av 61 underlag från Migrationsverket för att studera hur konvertiterna motiverar sin konversion och hur Migrationsverket motiverar sina beslut baserade på konvertiternas berättelser. Först ges en kort inledning kring metod och material. Därefter presenteras först analysen av konvertiternas berättelser utifrån hur de motiverar sin konversion följt av analysen av hur Migrationsverket motiverar sina beslut. Avslutningsvis diskuteras dessa två analyser i en sammanfattande diskussion.

Materialet

Det material som analyserats utgörs av texter från Migrationsverket. I dessa presenteras konvertitens berättelse, Migrationsverkets beslutsmotivering samt Migrationsverkets beslut i ärendet. Bedömningen har varit att det är detta material som finns samlat och tillgängligt. Till detta kommer att undersökningen främst fokuserar på hur Migrationsverket hanterar ansökningar om asyl där konversion anges som ett av asylskälen. Detta har lett till bedömningen att materialet är tillräckligt tillförlitligt och att bristen med att inte ha tillgång till konvertiternas protokoll med deras egna utsagor i detta fall kan ses som acceptabel. Det som däremot är avgörande för bedömningen av denna studie är att förstå att materialet således bygger på Migrationsverkets sammanfattning och tolkning av intervjun med den asylsökande.

Materialet utgörs av 61 underlag varav 42 är avslag och 19 är bifall. Migrationsverket gör själva regelbundet stickprovskontroller för att granska sin egen process. Då har man tidigare valt ut 27 underlag att analysera. Denna undersöknings omfattning, 61 underlag, bör därför betraktas som tillräckligt. Detta styrks ytterligare då liknande berättelser av konvertiter och formuleringar av Migrationsverket började återkomma vid 11 analyserade underlag och materialet ansågs som mättat vid 34 underlag då nästan inget nytt tillkom. Analysen slutfördes ändå med totalt 61 underlag.

Urvalet av underlag har utgått från denna rapports samtliga fulla underlag, 279.⁷⁴ För gruppen av bifall valdes samtliga underlag med bifall som inkommit från pingstförsamlingar, 19 stycken. Detta ger en spridning både geografiskt och utifrån storlek på församlingsmiljö. För gruppen avslag valdes slumpvis 42 underlag ut av de 279 underlagen.

Metoden

Den metod som använts i analysen är en kvalitativt orienterad induktiv innehållsanalys av texter. En kvalitativ studie söker snarare förstå än förklara och här handlar det mer om tolkning än om mätning.⁷⁵ Med en induktiv ansats är det texten själv som först kommer till tals. Det är inte en yttre modell som utgör tolkningsram utan genom närläsning av texten utkristalliseras områden och kategorier från texten själv.⁷⁶ I den metod som kallas innehållsanalys ges strukturerade redskap för att söka både textens inneboende kategorier och hur innehållet inom dessa kan beskrivas och

⁷⁴ Se Sammanställning av insamlat material i del två.

⁷⁵ Göran, Ahrne & Peter Svensson, *Handbok i kvalitativa metoder* (Stockholm: Liber, 2015).

⁷⁶ Pål, Repstad, *Närhet och distans* (Lund: Studentlitteratur, 1999).

förstås.⁷⁷ I denna tolkningsprocess är det viktigt att kunna skilja mellan den språkligt orienterade meningen *hos* texten från den budskapsorienterade meningen *med* texten.⁷⁸

Fokus i studien har varit att studera hur parterna motiverar sig. I avdelningen med konvertiternas berättelse har frågeställningen varit hur de motiverar sin konversion. I avdelningen med Migrationsverkets beslut har frågeställningen varit hur utredningen motiverar sitt beslut. I båda dessa avdelningar belyses frågan utifrån vilka ansökningar som fått avslag respektive bifall.

Konversionsberättelser

I inledningen till denna rapport gjordes en översikt av aktuell forskning som visar att det finns många sätt att systematisera trons liv. Där diskuterades Ninian Smart som i boken *Dimensions of the Sacred* pekar på trons olika men samtidigt sammanflätade dimensioner. I detta sammanhang kan konstateras att trons uttryck för individen därmed varierar utifrån den tradition eller samfund där tron gestaltas. Bland spiritualitetsforskarna är det mycket vanligt att strukturera studiet av trons liv i tre dimensioner: trossatser, handlingsmönster och grundhållningar. Den exakta terminologin varierar något men genomgående identifierar man intellektuella förställningar i trossatser, praxiologiska dimensioner i olika typer av handlingsmönster samt emotionella livstydningar och erfarenheter i grundhållningar. I konvertiternas berättelser är dessa tre dimensioner tydligt representerade och kommer här att behandlas som trons innehåll, erfarenheter och uttryck. I varje sektion används signifikativa citat för att belysa resonemanget.

Jag är fri – trons innehåll

En tydlig dimension i konvertiternas berättelser om sin tro handlar om sammansmältningen av innehållet i tron och mötet med detta innehåll. Dessa berättelser är inte teoretiskt sammanhängande sammanfattningar av den kristna trons dogmer. Däremot visar det på både kunskap om och tillägnande av kristendomens centrala dogmer.

Den kristna trons mest grundläggande fråga handlar om hur Gud upprättar världen genom Jesu försoning. I teologisk diskussion kan detta delas upp i olika delasppekter som omvändelse, förlåtelse, rättfärdiggörelse och pånyttfödelse. Med en mer samlad teologisk terminologi kan man tala om frälsning som då inkluderar både de olika teologiska delasppekterna i tros läran och de personliga erfarenheterna och konsekvenserna. Detta kan beskrivas på olika sätt, dels utifrån olika teologiska traditioner, dels utifrån hur olika människor både upplever och sätter ord på erfarenheten.

I de samlade berättelserna från konvertiterna, både de som fått avslag och från dem som blivit beviljade är kunskapen om och erfarenheten av frälsning framträdande. Här finns de dogmatiska dimensionerna som talar om att Gud förlåter synder, att detta gäller alla, att synderna renas av Gud genom Jesus. Detta är den kristna trons mest grundläggande trossats och mest avgörande erfarenhet. I materialet ges inte några fördjupande dogmatiska diskussioner men en betydande bredd. Däremot är det uppenbart att konvertiterna ger tydligt uttryck för det teologiska sakinnehållet.

⁷⁷ Klaus, Krippendorff K, *Content analysis: An Introduction to Its Methodology* (Thousand Oaks: Sage Publication, 2004); Ulla Hällgren Graneheim H & Berit, Lundman, "Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness". *Nurse education today* 2004, 24(2):105–112.

⁷⁸ Antonio, Barbosa da Silva, "Analys av texter" i Starrin, Bengt & Svensson Per-Gunnar *Kvalitativa studier i teori och praktik* (Lund: Studentlitteratur, 1996).

Man kommer födas på nytt och Gud suddar ut alla synder... man blir pånyttfödd.

I begreppet frälsning inryms även den mer subjektiva sidan som handlar om erfarenheterna som i teologiska termer skulle beskrivas som omvändelse och pånyttfödelse. Här talar konvertiterna om att vara räddad av Gud och ha fått ett nytt liv i frihet och trygghet. Formuleringar som återkommer innehåller anknytning till begreppet frihet. I teologisk mening innebär frälsningen både frihet från synden och frihet till ett liv i relation med Gud. I konvertiternas berättelser är referenser till denna dubbla frihet vanliga.

*Känner mod, frihet och frid, allt har förändrats.
Fick kontakt med Gud... Han hjälpte mig.*

Frälsningens tredje dimension utöver de objektiva teologiska trossatserna och de subjektiva effekterna av dessa i den enskilda människans liv är de konsekvenser som frälsningen uppfattas leda till. Även detta är tydligt uttryckt i konvertiternas berättelser och återigen är det inte möjligt att i de återgivna berättelserna identifiera någon saklig skillnad mellan dem som fått avslag och dem som fått bifall. En tydlig konsekvens som återkommer i berättelserna är känslan av lugn och frid både i det egna själslivet och i mötet med omvärlden. Därtill finns evighetsaspekten tydligt representerad ibland uttryckt i tron på det eviga livet ibland uttryckt med en mer muslimsk terminologi om vissheten att få komma till paradiset.

*Jesus ger en trygghet och en frid, känner ett lugn.
Trots att man följde koranens alla ord och alla goda gärningar blev gud aldrig
glad... kändes som en syndig person som inte skulle komma till paradiset, när man
accepterar Jesus är man hundra procent säker på att man kommer till paradiset...*

Ytterligare en återkommande aspekt i berättelserna är det nya livets inverkan på mötet med sin omvärld inte minst i synen på "den andre". Konvertiterna beskriver hur de nu har lättare att förlåta och se på andra med kärlek och respekt.

*Fri från synder och känner en kärlek till andra människor som inte känts förut...
Förändrad som människa.*

En särskild dimension av berättelserna handlar om hur man ser på förhållandet mellan islam och kristendomen. I detta sammanhang är det viktigt att påpeka att dessa personer inte är experter på vare sig kristendom eller islam. Däremot innebär konversionen att man lämnat något bakom sig och nu bejakar tro och tillhörighet till något annat. I dessa berättelser formar bilden av islam en mörk fond mot vilken den nya tron framträder. I dessa delberättelser är frihetsfrågan viktig. För det första uppfattar man den nya tron som frihet i förhållande till den gamla som uppfattas som bundenhet. Friheten handlar här både om den existentiella erfarenheten av frihet och om hur man uppfattar de båda religiösa systemens struktur. Här finns återkommande uttryck som att kristen tro inte är en fast form, inte lagar och regler och inte religiösa bestämmelser gällande kläder, mat och genusfrågor.

*...kristendomen ingriper inte i ens liv...
Ingen i kristendomen bestämmer hur du ska äta eller klä dig.*

Detta som beskrivits är den generella bilden som framträder hos alla konvertiter även om formuleringar givetvis kan variera. Skillnaden i berättelserna mellan dem som fått avslag och dem som fått bifall är marginella. Det handlar mer om skillnader i ordval på ett sådant sätt som skulle kunna växla mellan olika berättelsers tillfällen för samma person. Den samlade bilden av

konvertiternas berättelse om trons innehåll visar att de primärt kretsar kring det sakinnehåll som bör betraktas som trons absoluta kärna.

Jag har mött kärlek – trons erfarenheter

Religiös tro innefattar alltid mer än det sakligt teologiska innehållet. Trons logik innehåller relationella dimensioner som vetter både mot socialt samspel och mot mer emotionella frågor. Om trons innehåll primärt kretsade kring begreppen frihet och frälsning är berättelsernas huvudbegrepp i denna kategori kärlek och medmänsklighet. Inom detta fält är det uppenbart att konvertiterna har gjort erfarenheter som å ena sidan ledde till konversionen, å andra sidan kan beskrivas som erfarenheter inom konversionen.

Referenserna till kärlek är återkommande. Dessa referenser har tre riktningar. För det första handlar det om relationen till Gud. Här beskrivs tydliga erfarenheter av mötet med Guds kärlek. Orden för detta varierar men sammantaget är de tydliga uttryck för personliga erfarenheter. Talet om kärlek får i detta fall betraktas som en överordnad kategori för en bredd av erfarenheter som till exempel inkluderar känslan av att vara accepterad, tilltron till Guds omsorg och erfarenheten av Guds närhet i det egna livet.

Drogs till kyrkan på grund av den kärlek och förlåtelse som finns inom kristendomen. Det är just kärleken som saknades som muslim.

För det andra handlar det om mötet med en kärleksfull gemenskap. I konvertiternas berättelser spelar mötet med och bemötandet från kristna människor av avgörande roll. Här skulle man kunna anlägga rollteoretiska resonemang där mötet med en kärleksfull gemenskap öppnar för att själv gå in i det man uppfattar som en kärleksfull relation till Gud. I denna mening sammansmälter dessa två dimensioner av kärlek i konvertiternas berättelser, erfarenhet av den mellanmänskliga kärleken och den uppfattade kärleksfulla relationen med Gud.

För det tredje är det uppenbart i berättelserna att erfarenheten av kärlek har en riktning. Berättelserna ger uttryck för en performativ förståelse av den kärleksfulla relationen på ett sådant sätt att Guds kärlek formar en kärleksfull gemenskap som konvertiten inlemmas i och både blir del och bärare av.

En social aspekt av kärleken är det som skulle kunna beskrivas som medmänsklighet. Det är mycket framträdande i konvertiternas berättelser att tron inte i första hand är en idé, ett lärosystem eller en beteendestruktur utan snarare en kärleksfull relation som till stor del tar sig uttryck i en kärleksfull och social gemenskap. Just denna trons sociala sida är tydligt artikulera i berättelserna. Det som särskilt framträder är de kvalitetsbestämningar man ger denna sociala gemenskap. På ett motsvarande sätt, som i relationen till Gud kunde beskrivas som att bli accepterad, talas här om att vara sedd, omfamnad och bemött med vänlighet. Människorna konvertiterna här möter beskrivs som "goda människor". Just godhet är ett karaktärsdrag som återkommer i konvertiternas beskrivningar av den kristna gemenskapen och dess människor.

Mött en omfamnande och kärleksfull gemenskap i kyrkan med vänliga och goda människor.

Ytterligare en särskild dimension i den sociala gemenskapen gäller mötet med "den andre". Det sociala mötet över gränser verkar ha gjort intryck och varit betydelsefullt. Här handlar det om att man möts med olika bakgrund, från olika kulturer över gränser som kön, religion och social bakgrund.

*...män och kvinnor satt tillsammans och bad, det spelades musik...
allt detta hade varit förbjudet inom Islam*

Även om konvertiterna inte använder ordet ger de uttryck för erfarenheter av en egalitär struktur. En specifik dimension av detta gäller mötet med ledare. Erfarenheten av att på lika villkor samtala med kristna ledare verkar vara viktig.

...fick träffa pastorn, han var vänlig och gick rakt in i hjärtat. Inom islam var man tvungen att kyssa mullans hand men här i kyrkan välkomnade pastorn med ett stort leende, han omfamnade och välkomnade.

Jag vill leva som kristen – trons uttryck

Konvertiternas berättelser ger tydligt uttryck för att man vill vara del av den kristna gemenskapen, ge uttryck för ett kristet liv och formas av och i linje med denna gemenskap. Inom denna dimension är det tre tydliga fält som framträder: deltagande i sociala och formativa aktiviteter, dopet samt viljan att dela med sig av sin nyvunna tro.

Det är tydligt genom hela materialet att den sociala gemenskapen och deltagandet i den kristna gemenskapens aktiviteter är viktigt. Konvertiterna deltar aktivt i en mängd olika verksamheter. Flera av dessa har tydlig undervisningskaraktär. Konvertiterna hänvisar till bibelstudier och olika former för bibelundervisning. Det är uppenbart att Bibeln har en viktig roll i både konversionen och i det efterföljande kristna livet som konvertit. Därutöver talas om ALPHA som är ett allkristet internationellt undervisningskoncept kring den kristna trons grunder. Ytterligare verksamheter som återkommer i berättelserna är språkcaféer, hemgrupper och konferenser. Konvertiterna ger en samlad bild av att vara djupt involverade i den kristna gemenskapens uttrycksformer.

Regelbundet deltagit i undervisning, ALPHA och språkcaféer, varit med i en hemgrupp.

En specifik handling som återkommer i berättelserna är dopet. Det är både rimligt och förväntat. För en konvertit är dopet en självklar, förväntad och i vissa avseenden nödvändig handling. Dopot ges i berättelserna inte en systematisk behandling utan beskrivs som ett uttryck för konversionsprocessen. Dopets betydelse skiftar något mellan olika teologiska traditioner vilket inte rimligtvis bör kunna beskrivas av konvertiterna själva. Gemensamt för kristendomen är att dopet med religionssociologisk terminologi kan beskrivas som en initiationsrit. Det är genom dopet som konversionen bekräftas och synliggörs. Dopot är en handling som i alla kristna traditioner förutsätter någon form av initiationsprocess. Konvertiternas starka betoning av dopet bör betraktas som ett tydligt uttryck för att konversionen är förberedd, förankrad, bekräftad och slutförd.

*Dopot ... Jesus var på min axel vid dopet.
Kände sig som en riktig kristen efter dopet*

Den tredje dimensionen av handlingsmönster handlar om viljan att berätta om tron. Detta kan i ett allmänsekulariserat svenskt perspektiv ses som obsolet där tron i regel uppfattas som något inre och privat. I ett globalt och kyrkohistoriskt perspektiv är däremot vittnesbördet ett självklart uttryck för kristet liv. Här talar konvertiterna om vilja att berätta om sin tro och att missionera i sitt hemland. En särskild dimension av konvertiternas berättelser handlar om möjligheten att leva öppet som kristen. I svenskt perspektiv med grundlagsskyddad religionsfrihet kan detta ses som något självklart. Med tanke på att alla berättelserna är hämtade från konvertiter från Afghanistan framstår önskan att leva som öppet kristen och kunna dela sin tro med andra i ett annat ljus. Viljan att dela sin tro ska därför

tolkas som ett uttryck både för viljan att dela en stark erfarenhet, kyrkans uppdrag att sprida tron och konvertiternas önskan att leva öppet med sin nyvunna tro.

Vill dela tron i hemlandet... missionera på sociala medier.

Berätta för sina vänner och släktingar i hemlandet om den nyvunna tron.

Sammanfattning av konvertiternas berättelser

Sammanfattningsvis kan konstateras att konvertiternas berättelser täcker in breda och grundläggande aspekter av vad som kan betraktas som allmänkristen tro och erfarenhet. Utifrån ett flerdimensionellt synsätt på tro och religion ger berättelserna en nyanserad om än inte heltäckande beskrivning av kristen tro. Intressant att notera är att skillnaderna i berättelserna mellan dem som fått avslag och dem som fått sin ansökan beviljad till största del består i konvertitens *förmåga* att beskriva sin konversionsprocess snarare än i den innehållsliga beskrivningen av själva tron. Dessa skillnader måste betraktas som språkliga nyanser snarare än innehållsliga skillnader, skillnader som troligen främst går att härleda till intellektuell kapacitet, bildningsbakgrund, språklig förmåga och möjligen utmaningar i en tolksituation.

Migrationsverkets beslut och motivering

I mötet med det studerade materialet är frågan i denna analysdel hur Migrationsverket motiverar sitt beslut till avslag eller bifall. I den förra delen var en av slutsatserna att de båda konvertitgruppernas berättelser var mycket lika och ingen strukturellt noterbar skillnad mellan grupperna kunde identifieras. I denna del faller istället grupperna isär tydligt och Migrationsverkets motiveringar skiljer sig beroende på beslutet. När motiveringarna studerats har fyra fält av motiveringar identifierats: grunden för konversion, beskrivningen av konversion, konsekvenserna av konversion samt bedömningen av trons genuinitet.

Det räcker inte att vara del av en kyrka – konversionens grund

I konvertiternas berättelser är det uppenbart att de är del av olika kyrkors liv och verksamhet. Migrationsverket konstaterar detta i motiveringen till besluten, däremot kan hållningen beskrivas som otvetydigt men otillräckligt. Man konstaterar alltså att aktiviteten och deltagandet är otvetydigt men att detta i sig är otillräckligt.

Migrationsverket ser ingen anledning att ifrågasätta dina kyrkliga aktiviteter men detta kan inte ensamt göra sannolikt att du konverterat till kristendomen av genuin tro.

I motiveringarna till avslagen är det återkommande att betrakta tron som icke genuin utifrån att konversionen bedöms ha oriktiga grunder. Utöver att tillhörighet och delaktighet inte bedöms vara tillräcklig grund för konversion betonas framför allt tre fält.

För det första märks att när utredningen uppfattar att berättelsen innehåller ett tydligt avståndstagande till islam verkar det försvaga synen på konversionens riktighet. Här talas om att det snarare är en flykt från eller aversion mot islam än en verklig konversion till kristendom. Motiveringar som lyfts fram till detta synsätt är att övergången uppfattas som för snabb eller att den sker på grund av bekvämlighet.

Du har genomgående knutit din religiositet till levnadsregler... detta är i verkets mening snarare ett tecken på aversion mot Islam men förklarar inte din konversion.

En andra motiveringsgrund handlar om att tron bara uppfattas som ett skäl för att få asyl. Huvudargumentationen här är att konversionen och/eller dopet har genomförts efter besked om avslag. I dessa fall verkar utredningen uppfatta att det inte handlar om genuin kristen tro och en verkligt grundad konversion utan snarare om sökandet efter förstärkta asylskäl utifrån en vilja att få stanna i Sverige.

Migrationsverket noterar att du valt att döpa dig efter att du tagit del av ditt utvisningsbeslut.

En tredje motiveringslinje handlar om att betrakta tron mer som ett socialt sammanhang som man anslutit sig till. I dessa svar verkar det ha negativ inverkan om konvertiten känt någon inom kyrkan eller haft släktskap med någon tidigare konvertit. En särskild dimension av detta är när utredningen går in och argumenterar för att det konvertiten uppger eller söker inte är specifikt för kristendomen och att det därför inte är en uppenbart genuin konversion.

Migrationsverket bedömer att dina uppgifter snarare tyder på att det är av bekvämlighet och social gemenskap som du sökt dig till kyrkan än av genuin kristen övertygelse.

I utredningarna som lett till bifall handlar motiveringarna i mycket hög grad om hur detaljrikt och personligt Migrationsverket uppfattat att konvertiten kan resonera och argumentera kring sin tro. Dessa dimensioner kommer att diskuteras under nästa rubrik.

Det är en vag berättelse – konversionens beskrivning

I bedömningen av konvertiternas berättelser står den huvudsakliga spänningen mellan berättelser som bedöms som vaga och osammanhängande i förhållande till dem som bedöms vara detaljerade, kunniga och personliga.

Den återkommande formuleringen i de ansökningar som får avslag är att dessa berättelser bedöms som vaga. I detta verkar ligga att de uppfattas som osammanhängande och för allmänt hållna. Konvertiten bedöms inte ha kunnat utveckla resonemang och framställningen bedöms ha en oförmåga att beskriva detaljer.

Du har varit vag och detaljfattig och allmängiltig när det gäller vad kristendomen betyder för dig.

Migrationsverket bedömer att detta (kyrkliga och sociala sammanhang) inte är faktorer som är kopplade till din religiösa övertygelse utan snarare till det skydd för mänskliga rättigheter som råder i Sverige.

Nära kopplat till detta ligger bedömningen av trons kognitiva dimensioner. Konvertiten bedöms helt enkelt ha för låg kunskapsnivå i förhållande till tron. Utredningen kan i detta avseende uppfattas som ett kunskapstest, tron primärt som ett idésystem och konversionen som en examen. En särskild dimension av detta är att utredningen uppfattar att konvertitens berättelse ger uttryck för stereotyper, dels kring synen på kristendomen, dels och kanske främst gällande skillnaden mellan

kristendom och islam. I dessa fall underkänns berättelsen utifrån en bedömning av brister i förståelsen av kristendomen, islam och förhållandet mellan dessa religioner.

Påskan är en av kristendomens absolut viktigaste helger, trots det vet du ingenting om påskan och varför den helgen firas... enligt Migrationsverket tyder det på att inte har någon genuin tro och övertygelse.

När du ombeds berätta om händelsen då Jesus fick en blind att se säger du att du läst om den men kan inte berätta om händelsen... reflekterar inte eller förklarar dess mening...dina kunskaper framstår som ytliga...

En tredje dimension som blir tydlig är bedömningen av personliga erfarenheter. I de avslagna ansökningarna görs bedömningen att konvertiten inte ger tillräckligt uttryck för att den nyvunna tron är riktigt personlig. Två frågor som verkar spela roll i denna bedömning är dels det som uppfattas som brist på känslor i förhållande till tron, dels att berättelsen inte är tillräckligt personlig i beskrivningen av konversionens konsekvenser.

Verket bedömer att du borde kunnat förklara och berätta mer detaljerat om vad kristendomen betyder för just dig.

Migrationsverket gör en sammantagen bedömning att du inte gjort sannolikt att din konvertering till kristendomen rör sig om genuin religiös övertygelse... att det inte är sannolikt att, om du skildes från människor i kyrkan, skulle hålla vid din kristna tro.

I motiveringarna till avslagen bedöms alltså förmågan att kunna beskriva konversionen på ett reflekterat, kunnigt och personligt sätt. Denna bild förstärks när motiveringarna till avslagen ställs mot hur de bifallna ansökningarna motiveras. Här talas om att beskrivningen är detaljerad och nyanserad. Utredningarna verkar fästa stor vikt vid konvertiternas intellektuella förmåga att resonera kring sin tro och konversion. I detta resonemang söker man god förmåga att föra samman kunskaper och personliga erfarenheter, att ha goda kunskapsmässiga grunder i kristendom och att ge en tillfredställande redogörelse som är detaljerad och resonerande samt uppvisar tillräckligt intellektuellt förhållningssätt.

Dina förklaringar framstår som ytliga och repetitiva och i avsaknad av djupare mening för dig.

Det är inte troligt att någon får kännedom – konversionens konsekvenser

En särskild dimension i bedömningarna kan sägas vara konversionens konsekvenser. Även här läggs stor vikt i bedömningen vid den intellektuella och resonerande förmågan hos konvertiterna. Huvudfrågorna här verkar dels vara bedömningen av konversionens konsekvenser i det enskilda fallet, dels en bedömning av hur djupt konversionen bedöms sitta samt hur väl konvertiten kan resonera kring konversionens konsekvenser.

Migrationsverket finner att i ditt resonemang kring islam och kristendom är vagt och allmänt hållet. Vagt och osammanhängande hur det skulle påverka livet att lämna Islam.

Den första sidan av detta handlar om bedömningen av den direkta hotbilden. Här kan utredningen hänvisa till att det inte verkar ha framkommit några specifika hot i samband med konversionen eller att konvertiten själv verkar ha en vag uppfattning om konvertiters situation i Afghanistan.

Det har inte heller framkommit att dina religiösa aktiviteter i Sverige skulle ha kommit till afghanska myndigheters kännedom.

Den andra sidan av detta resonemang utgår från frågan om konvertiten skulle hålla fast vid den nyvunna tron under yttre tryck eller vid återkomst till hemlandet. Motiveringarna till avslag följer två argumentationslinjer. För det första bedöms det som försvagande av skälen om konvertiten inte delat sin tro på sociala medier eller uppvisar ambition att missionera vid en eventuell återkomst till hemlandet. För det andra utgår bedömningen från att det inte är troligt att myndigheter eller anhöriga skulle ha kännedom om konversionen. Detta resonemang bygger även på utgångspunkten att tron kan hållas privat, utan synliga uttryck och att konversionen därmed inte utgör grund för någon hotbild.

Ditt medverkande i kristna sammanhang i Sverige medför inte heller att riskerar tillskrivas en religiös uppfattning som kristen vid ett återvändande till ditt hemland.

Du har berättat att du inte uttryckt dig på sociala medier om din nya religion... men har för avsikt att göra det... men berättar att du spridit via Facebook. Migrationsverket gör bedömningen att du lämnat motstridiga uppgifter om spridningen av din konversion.

Den tredje sidan av resonemanget handlar om hur väl konvertiten kan beskriva och resonera kring konversionens konsekvenser och den eventuellt uppstådda hotbilden. Återigen visar utredningens motiveringar på att det som bedöms snarare är förmågan att resonera kring konversionen än konversionen i sig. Här hänvisas till att konvertiten saknar djup i reflektionen och oförmåga att detaljerat diskutera konsekvenserna. En särskild aspekt av detta är återigen vad som bedöms som brister i konvertitens bedömning av skillnaderna mellan islam och kristendomen och vad dessa skillnader skulle få för personliga konsekvenser.

Migrationsverket bedömer att du inte kunnat förklara dina personliga känslor kring att byta religion och de konsekvenser de för med sig.

I de utredningar som bifallits är det just på de tre ovan angivna områdena som utredaren gör en annan bedömning. Hotbilden bedöms här vara tydligt uttalad genom direkta hot från anhöriga och andra. För det andra har dessa konvertiter delat sin tro på sociala medier och bedöms därför vilja vara öppna med sin tro. För det tredje, och detta är det tydligaste, bedöms dessa konvertiter ha högre förmåga att resonera både kring sin konversion och kring konsekvenserna av denna.

Utifrån en sammantagen bedömning bedömer Migrationsverket att det finns ett klart orsakssamband mellan dina tankar och resonemang och ditt beslut att konvertera.

Migrationsverket bedömer att du har förmått knyta dina kunskaper och resonemang till ditt personliga förhållningssätt till kristendomen... detaljerat och självupplevt berättat om betydelsefulla händelser.

Sammanfattning av utredningens motiveringar till beslut – trons genuinitet

Motiveringarna till utredningens bedömningar av konvertiternas berättelser kan summeras i bedömningen av trons genuinitet. Utredningarna slår fast att det inte räcker med att delta i kyrkans verksamhet, omfatta grunderna i kyrkans tro eller ens vara del av kyrkans liv genom dop och gudstjänstfirade. Det uppfattas inte heller som tillräckligt för en konvertit att upprepa Bibelns texter och undervisning eller att kunna grunderna i den kristna läran. Istället verkar förväntan vara att konvertiten ska resonera intellektuellt kring både tron, konversionen och de personliga konsekvenserna av konversionen. Ett tydligt exempel på detta är när konvertiterna talar om mötet med en kärleksfull miljö, erfarenheten av en kärleksfull Gud och känslan av frihet. Då avkrävs konvertiten att personligt reflektera över hur förhållandet är mellan mötet med kärlek och känslan av frihet i förhållande till hur tron uppstår och leder till konversion. Det är uppenbart vid jämförelsen mellan avslag och bifall att mycket starkt fokus läggs vid konvertitens intellektuella förmåga att resonera kring tron. I motiveringarna till bifallen betonas att konvertiten kan ge uttryck för detaljerad kunskap, personligt reflekterande och förmågan att diskutera omständigheterna kring både tron, konversionen och dess konsekvenser.

Sammanfattning och slutsats

Här följer en presentation av analysen i första hand genom att de båda avdelningarna, konvertiternas berättelser och Migrationsverkets motiveringar, ställs i ljuset av varandra. Först måste dock materialet som undersökningen vilar på diskuteras. Volymen underlag i analysen bedöms som tillräcklig för en tillförlitlig kvalitativ analys. Problemet ligger istället i arten av material. Studien har inte här haft tillgång till konvertiternas egna ord, det vill säga grundkällan, utan till Migrationsverkets sammanfattningar och bedömningar i utredningar. I en studie kring konvertiternas tro, tankar och liv vore detta ett större problem. Nu är studiens syfte att studera jämförande associationer mellan konvertiternas berättelser och Migrationsverkets motiveringar till beslut. I detta fall innebär det att utredaren alltså i någon mening sitter på båda sidor i materialet. Bedömningen är att det i detta fall inte skadar utredningens tillförlitlighet med denna brist i materialet. Möjligen kan sägas att förväntan utifrån detta vore att materialet skulle uppvisa en större samstämmighet och att sammanfattningen av konvertiternas berättelser skulle bli tillrättalagd i förhållande till besluten. Undersökningen har istället visat en tydlig diskrepans mellan konvertitberättelsernas likheter och olikheterna i motiveringarna till besluten, dessa går istället isär och bildar två tydliga grupper som helt följer besluten. Slutsatsen blir alltså att motiveringarna bygger på besluten istället för på berättelserna.

Undersökningen har i denna del visat:

- Analysen har inte kunnat identifiera några innehållsliga skillnader mellan intervjuerna på gruppnivå. Självklart finns det skillnader mellan de enskilda konvertiternas berättelser men alltså ingen strukturellt identifierbar innehållslig skillnad på gruppnivå.
- Att Migrationsverkets motiveringar skiljer sig klart mellan de underlag som avslås respektive bifalls. Slutsatsen är att beslutet fattas och sedan formas motiveringen utifrån beslutet snarare än utifrån berättelsen. Detta utgör en inkonsekvens som riskerar att leda till en rättsosäker prövning.
- Att motiveringarna bygger på en hög värdering av konvertiternas intellektuella förmåga att uttrycka sig. Utgångspunkten verkar vara att konversionen ska bedömas utifrån konvertitens kunskap men också förmåga att reflektera detaljerat och sammanhängande både intellektuellt och språkligt.
- Att Migrationsverket är inkonsekvent när det gäller trons offentlighet. Om en konvertit inte delat sin berättelse på sociala medier eller tydligt uttrycker ambition att berätta om sin tro

offentligt uppfattas detta som försvårande. Samtidigt sägs i samband med eventuell hotbild att konvertiten inte gjort troligt att tron kommer uttryckas offentligt och att detta inte heller behöver göras då tron kan hållas privat.

- Att Migrationsverket recenserar kristen tro, bedömer vad som kan uppfattas som legitima uttryck för denna och i långa stycken underkänner kyrkans bedömning vid till exempel dop, deltagande eller annan tillhörighet. Motiveringarna till beslutet fäster liten eller ingen vikt vid deltagande och tillhörighet och därmed ges begränsad möjlighet för konvertiterna och för deras svenska församlingsmiljöer att själva definiera sin identitet och uttrycken för denna.
- Att det förefaller vara viktigt för Migrationsverket att bedöma genuiniteten i konvertiternas tro men att denna bedömning snarare verkar vila på utredarens uppfattning om hur tron bör uttryckas än på konvertitens berättelse.

Sammanfattningsvis blir undersökningens slutsats utifrån tillgängligt och här analyserat underlag:

- Att besluten inte vilar på vederhäftig metodologi eller insikt i den aktuella vetenskapliga bilden av tro och konversion.
- Att Migrationsverkets motiveringar och beslut kan bedömas vara godtyckliga och rättsosäkra.

Del 4

Juridisk analys

Inledning

I denna del av rapporten görs en juridisk analys av 61 beslut från Migrationsverket. Först ges en kort inledning kring metod och en kortare presentation av rättskällorna (dessa återges i en mer utförlig presentation i en bilaga), kort landinformation om Afghanistan och en analysdel. Avslutningsvis diskuteras detta i en sammanfattande slutsats.

Materialet

Det material som analyserats i denna del utgörs av de 61 beslut från Migrationsverket, 42 avslagsbeslut och 19 bifallsbeslut, som även har analyserats i del tre.

Den juridiska metoden

Den juridiska metoden utgörs av den metod som jurister använder vid en rättsutredning, för att tillämpa rättsinformation enligt rättskälleläran. Den juridiska metoden består dels i att presentera gällande rätt, genom lagtext, domstolspraxis, förarbetsuttalanden och andra rättskällor som berör det aktuella fallet eller den aktuella frågeställningen, dels i att tillämpa och tolka de aktuella rättsreglerna.

Rättskällorna i svensk rätt utgörs av lagtext, förarbeten, svensk domstolspraxis och doktrin. Till detta kommer EU-rätten och europarätten, det vill säga Europakonventionen och Europadomstolens praxis. I den aktuella analysen beaktas även Genèvekonventionen angående flyktingars rättsliga ställning och EU:s skyddsgrundsdirektiv, UNHCR:s riktlinjer, värderingen av den asylsökandes berättelse, aktuell landinformation samt hur bevisningen i ärendena har bedömts.

Rättskällor och annan rättsinformation

I den svenska rätten är utgångspunkten för prövningen av konvertiters rätt till asyl den svenska utlänningslagen (SFS 2005:716) med dess förarbeten samt vägledande avgöranden från Migrationsöverdomstolen. När det gäller just prövningen av rätten till asyl på grund av konversion och bedömning av om en konversion är genuin är det domstolens mål MIG 2011:29 som är vägledande.

Migrationsverket utfärdar även rättsliga ställningstagande som inte är rättsligt bindande, men som sammanfattar den juridiska kontexten och ger vägledning framförallt för dem som arbetar inom Migrationsverket. Genèvekonventionen är den konvention där själva definitionen av flyktingskap har fastställts och ligger till grund för definitionen även i svensk rätt.

Överordnad övrig lagstiftning är Europakonventionen, som är inkorporerad i svensk rätt och är rättsligt bindande. Där slås bland annat rätten till religionsfrihet fast (artikel 9); rättigheterna uttolkas av Europadomstolen i Strasbourg vars avgöranden är bindande för Sverige.

Även EU har rättsliga dokument till skydd för religionsfriheten, Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, EU:s direktiv, exempelvis det så kallade Skyddsgrundsdirektivet, samt EU-domstolens avgöranden är bindande för svenska myndigheter.

Dessutom finns FN:s tortyrkommitté som prövar klagomål från enskilda gentemot stater och fattar bindande beslut för svenska myndigheter. Klagomål till exempelvis Europadomstolen och FN:s tortyrkommitté när det gäller just asylsökande individer bygger primärt på att det råder förbud mot tortyr och dödsstraff och att en utvisning till ett land där detta riskeras kan innebära att en medlemsstat kränker dessa förbud. FN:s flyktingorgan UNHCR utfärdar rekommendationer och riktlinjer om hur prövningen av trosövertygelse och genuin konversion bör gå till i asylprocesser.

För en mer utvecklad presentation av rättskällorna och gällande rättspraxis hänvisas till bilaga.

Landinformation om Afghanistan

Enligt Open Doors World Watch List (WWL) 2018,⁷⁹ rankas Afghanistan på andra plats i världen vad gäller förföljelse av kristna och trycket på afghanska kristna har ökat de senaste åren. Enligt WWL kommer förföljelsen främst från familjer, vänner och samhälle, men också från lokala religiösa ledare. Rapporten uppger att många som konverterar från islam till kristendomen mördas när deras släktingar får kännedom om deras nya tro. Det händer också att familjemedlemmar behandlar konvertiter som psykiskt sjuka och att samhället genom detta berövar dem sina rättigheter till personlig egendom och sysselsättning, vilket gör dem helt maktlösa. WWL:s rangordning av Afghanistan förstärks även mot bakgrund av att det inte finns några offentliga kristna kyrkor i landet. Även i städer som Kabul förekommer lynchmobbar mot sådana som har eller endast anklagas för att ha kränkt islam. Saknar den anklagade ett socialt nätverk finns det inget skydd eller försvar för den enskilde gentemot dessa anklagelser.⁸⁰

I Lifos rapport *Afghanistan – Kristna, apostater och ateister*,⁸¹ framgår det att apostasi ofta anses höra till de så kallade *hudud*-brotten och ska bestraffas med döden efter att den åtalade getts tid för reflektion men ändå vidhåller att denne vill lämna islam. Även informella rättsstrukturer och aktörer utgår från samma inställning till brottet apostasi.⁸² Apostasi kan också betraktas som ett så kallat *hadd*-brott, vilka ska bestraffas enligt islamsk rätt och enligt den så kallade Hanafiskolan. Dödsstraff är då föreskrivet för den som begår brottet att lämna islam.⁸³ Även den som gör sig skyldig till hädelse kan anses vara en apostat och den som anklagas kan dömas till dödsstraff.⁸⁴

Analys

I denna del har Migrationsverkets beslut analyserats i förhållande till de presenterade rättskällorna som omfattar gällande svensk och internationell rätt. De exempel som återges är hämtade från de 61 beslut som granskats i denna del av rapporten.

⁷⁹ Open Doors, WWL 2018 Short & Simple Persecution Profile – AFGHANISTAN.

⁸⁰ Open Doors WWL, 18–19.

⁸¹ Lifos Temarapport, Afghanistan – Kristna, apostater och ateister, version 1.0, 2017-12-21.

⁸² Lifos Temarapport, Afghanistan, 9.

⁸³ Lifo, 11.

⁸⁴ Lifo, 15.

Brister i bevisvärdering

Den muntliga berättelsen

Höga kunskapskrav

En genomgång av besluten visar att Migrationsverket generellt har ställt krav på "djupare kunskap om religionen" och kunskaper om "centrala delar" eller "huvuddragen" av religionen.⁸⁵ Detta har dock gjorts helt utan att hänvisa till vad som ligger till grund för att bedömningen att vissa kunskaper anses höra till just det "centrala" i kristendomen eller hur dessa "djupare kunskaper om religionen" har värderats. Exempel på motivering till avslagsbeslut i denna del har varit: *"X har viss kunskap om kristendomen, men har inte visat några djupare kunskaper om religionen. Därmed har x inte påvisat att x har en genuin religiös övertygelse."* Migrationsverket har även i flera ärenden krävt mycket detaljerade kunskaper, exempelvis räckte det inte att en sökande kunde citera bibelord utan det krävdes att personen skulle precisera exakt var i Bibeln citatet stod.

I beviljandebeslut, där konversionen alltså bedömts som genuin och konvertiten beviljats uppehållstillstånd, har Migrationsverket motiverat beslutet med att konvertiten *"förmått resonera kring komplexa teologiska frågor."*

En annan mycket frekvent inställning som framkommer i besluten är att Migrationsverkets handläggare och beslutsfattare ifrågasätter varför sökanden valt just kristendomen och/eller en viss kristen trosinriktning. Migrationsverket har i flera beslut ifrågasatt att sökanden inte känner till skillnaderna mellan de olika kristna trosinriktningarna inom kristendomen. Migrationsverket skriver bland annat följande i ett beslut: *"Beträffande ditt val av samfund har du inte kunnat lämna detaljerade uppgifter om skillnader mellan olika samfund eller närmre precisera varför du valt pingstkyrkan."* Som det förstås måste alltså en sökande kunna ange "detaljerade" kunskaper om olika samfund, för att visa att denne är genuin i sin tro.

En sökande kunde exempelvis redogöra för det kristna budskapet om kärlek, evigt liv, skillnaden mellan gamla och nya testamentet och om stycken i Bibeln som denne särskilt fäst sig vid. Han kunde även berätta om högtider och varför de firades. Han kunde dock inte förklara skillnaden mellan de olika samfunden han besökt, i det fallet skillnaden mellan Missionsförbundet och Pingströrelsen, vilket var av avgörande betydelse enligt Migrationsverket. I ytterligare ett beslut framhöll Migrationsverket att sökanden inte kunde *"skillnaden mellan de olika inriktningarna inom kyrkan"*. De nämnda bristerna (avseende kunskap om till exempel inriktningar i kyrkan) vägde över de detaljerade och självupplevda delarna, eftersom de ansågs vara mer centrala i frågan om sökandens tro.

Migrationsverket har i ytterligare ett beslut anfört att sökanden har *"vissa tillfredsställande kunskaper om innehållet i de kristna trosföreställningarna, x har bland annat berättat om treenigheten, Johannesevangeliet och betydelsefulla högtider."* Men detta anses ändå inte räcka för att uppfylla kunskapskravet, eftersom Migrationsverket anser att mer kunskap behövs om "pingstkyrkan som samfund": *"Migrationsverket anser framför allt även att det finns skäl att ifrågasätta att du kommer att missionera för en inriktning som du inte har så mycket kännedom om."* Inställningen utgår från vissa premisser, som exempelvis att samfundets specifika inriktning är något

⁸⁵ Denna formulering återfinns i Migrationsverkets rättsliga ställningstagande SR 46/2018.

centralt vid en konversion och att mission inom samfundet måste ske utifrån samfundets specifika inriktning och inte utifrån grundläggande kristna läror. Det framgår inte vilken grund beslutsfattarens premisser bygger på. Att sökanden trots "tillfredsställande" kunskaper om den kristna trosövertygelsen och viktiga högtider får avslag på grund för låg kunskap angående en kyrkas teologiska inriktning och att Migrationsverket således ifrågasätter sökandens "avsikt att missionera" för just det samfundet, måste mot denna bakgrund anses som mycket anmärkningsvärt.

I ett annat beslut fastslås att *"skillnaderna mellan katolicism, protestantism och ortodox tro är fundamentala kunskaper inom kristendomen, därför kan man vänta sig att även en nyinvid kristen ska känna till något om denna"*. Det är förvånande att Migrationsverket anser att det är fundamentala kunskaper utan att ha vetskap om huruvida det aktuella samfundet bedömer frågan som fundamental. Det togs ingen särskild hänsyn till vad det aktuella samfundet faktiskt undervisar konvertiten kring när denne konverterar och vad samfundet bedömt som viktiga och fundamentala kunskaper.

Migrationsverket ställer också höga kunskapskrav gällande resonemang av hur trosfrågorna inom religionerna islam och kristendomen skiljer sig åt. Migrationsverket har också ifrågasatt sökandens berättelser i denna del. Exempelvis har Migrationsverket uppgett i ett beslut: *"det är anmärkningsvärt att x tar exempel från Bibeln var där det talas om Job, när x sagt att S inte tycker om något med Koranen samtidigt som Job finns med i islams heliga bok."*

I många ärenden har sökanden uppgett att de upplevt "kärlek och förlåtelse" i kristendomen istället för "hat och våld" som de uppger sig upplevt i islam. Migrationsverket kräver emellertid resonemang kring skillnader i trossatser och motiverar beslut med exempelvis: *"x har inte kunnat ställa islam och kristendom mot varandra förutom att ytligt säga att koranen uppmanar till våld medan Bibeln uppmanar till kärlek och förlåtelse"*.

Migrationsverket har i andra beslut anfört att sökandena inte kan förklara vad de *"rent trosmässigt"* inte tycker om inom islam. Sökandena har anfört att de anser att islam uppmanar till våld och att kvinnor inte har några rättigheter. Enligt Migrationsverket hade inga av dessa aspekter *"med den islamska tron att göra"*, men det är oklart hur Migrationsverket kommer till en sådan slutsats. I flera avslagsbeslut synes Migrationsverkets handläggare argumentera för att islam och kristendom är lika vad gäller våld, tvång med mera. I ett avslagsbeslut hänvisade Migrationsverket till att sökanden inte kunde förklara hur han ställde sig exempelvis till *"kristendomens blodiga historia"* och *"dess kvinnosyn jämfört med islam"*. Dessa frågeställningar bygger på någon form av föreställning av religioners innehåll och/eller historia men trots detta framgår inte vilka källor eller utgångspunkter Migrationsverket använder sig av vid bedömningen.

Juridisk analys

När det gäller kunskapskrav har Migrationsverket i sitt rättsliga ställningstagande (SR 46/2018) framhållit att när det gäller sökandens kunskap om sin religion måste beaktas att inte alla troende känner till detaljer inom religionen. En genomgång av besluten visar emellertid att Migrationsverket ställt mycket höga krav på detaljerade kunskaper om bibelcitat och samfunds teologiska inriktningar samt komplexa teologiska frågor.

EU-rätten fastslår att den juridiska bedömningen ska kretsa kring sökandens trosuppfattningar och omständigheterna kring anammandet av desamma, hur denne förstår och utövar sin tro, sökandens inställning till doktrin, ritualer eller föreskrifter som har samband med denna religion.⁸⁶ Det som den

⁸⁶ EU-domstolens dom *Bahtiyar Fahti mot Bulgarien*, av den 4 oktober 2018 i mål C-56/17.

sökande framför under utredningen måste vidare bedömas utifrån om det är sammanhängande och rimligt och inte strider mot *tillgänglig information, både allmän och specifik*.⁸⁷

Den information som här torde vara relevant är den information som kan förankras i någon form av praxis, teologi eller vetenskap och som gäller för den specifika religiösa gruppen. Hänvisning till detta saknas helt hos Migrationsverket. I både det gamla och nya rättsliga ställningstagandet från Migrationsverket framhålls att troende ska känna till "huvuddragen i religionen" (SR 46/2018 s6, RCI 26/2012 s8). Hur bedömningen av vad som är "huvuddragen" i religionen ska göras, framgår dock inte.

Det kan starkt ifrågasättas om inriktning på olika kyrkosamfund och hur de skiljer sig åt är en "central kunskap" i den kristna tron. Ett exempel är när en sökande får avslag framför allt eftersom han inte kunnat förklara skillnaden mellan olika trosinriktningar, som Missionsförbundet och Pingströrelsen. Migrationsverket har inte heller tagit hänsyn till att konversionsprocesserna skiljer sig åt inom olika kyrkor och samfund, vilket är en stor brist. Med beaktande av att frikyrkor i många avseenden är mycket lika i sin framtoning, gudstjänstform och att olikheterna sällan betonas, kan det ifrågasättas om vissa premisser bygger på personlig okunskap hos handläggaren/beslutsfattaren.

I UNHCR:s riktlinjer uppges tydligt att detaljerad kunskap inte alltid korrelerar med sökandens genuina övertygelse. UNHCR:s riktlinjer anger att även om en person exempelvis inte kan uppge alla tio budord som finns i Bibeln kanske denne kan beskriva trons övergripande lära mer generellt. UNHCR:s riktlinjer framhåller vidare även att en person med mycket kortvarig erfarenhet av tron och med liten utbildning inte heller kan avkrävas kunskaper i tron eller förståelse av trosläror av mer komplexa slag och att det bör ske en individuell anpassning till den sökandes förutsättningar.

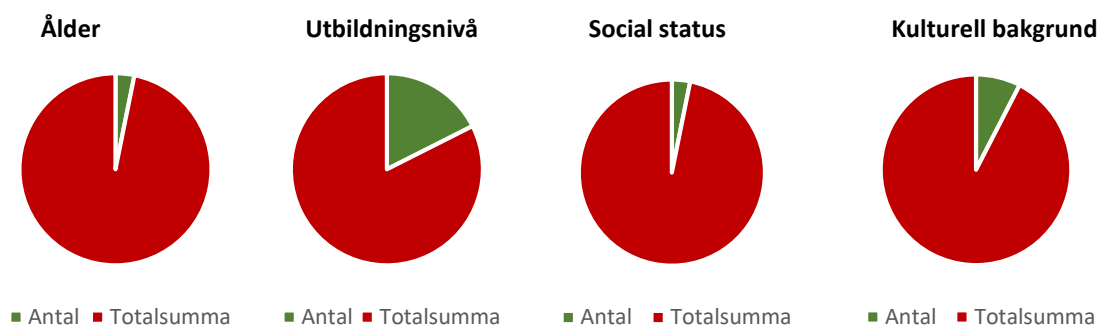
Analysen visar att Migrationsverket mycket sällan har tagit hänsyn till dessa individuella omständigheter. Endast i två av de analyserade 61 besluten har hänsyn tagits till ålder och endast i 13 av 61 beslut har hänsyn tagits till utbildningsnivå och läskunnighet. I endast två av de 61 besluten har hänsyn tagits till social status och i endast fem av 61 fall har hänsyn tagits till kulturell bakgrund.

Det är problematiskt att Migrationsverket i de analyserade avslagsbesluten inte heller tar hänsyn varken till hur lång tid den asylsökande varit kristen eller åberopat konversion. Exempelvis avkrävs en relativt hög kunskapsnivå av analfabeter som varken kan skriva eller läsa, och som nyligen åberopat konversion och börjat gå till kyrkan.

⁸⁷ EU-domstolens dom *Bahtiyar Fahti mot Bulgarien*, av den 4 oktober 2018 i mål C-56/17.

Vad som är anmärkningsvärt är att i beviljandebeslut har hänsyn i flera fall tagits till att kunskapsfrågorna behöver anpassas, exempelvis för en som precis börjat gå i kyrkan och börjat lära sig om en ny religion. Däremot har inte denna hänsyn tagits i avslagsbesluten. Detta är en allvarlig brist.

Diagrammen visar hänsynstagande till:

Höga krav på intellektuella resonemang och låg värdering av personliga trosupplevelser

Migrationsverket har i de flesta ärenden betonat en hög värdering av sökandens förmåga till intellektuella resonemang och beskrivningar av känslor kring konversionen. Migrationsverket har i sitt rättsliga ställningstagande SR 46/2018 angett att konversion "för vissa är en *intellektuell* process" medan det för andra är "en mer *känslomässig* process". Detta kan ifrågasättas då ett stort antal av de sökandena som åberopar konversion anger att det främst är en andlig och personlig trosupplevelse som det kan vara svårt att resonera kring rent intellektuellt eller känslomässigt.

Genomgången av Migrationsverkets beslut visar samtidigt en låg värdering av sökandens personliga trosupplevelser som upplevelser av "Guds närvaro", "Guds kraft", berättelser och resonemang kring "syndernas förlåtelse", "bönesvar", "rent hjärta", "frid", och en hög värdering av sökandens förmåga att intellektuellt och känslomässigt djuplodande resonera kring trossatser. Exempelvis anger Migrationsverket i avslagsbeslut: *"Det förefaller ha stor betydelse för din tro att du får vad du önskar när du ber, snarare än en fördjupad tro på kristna trossatser."*

Sökanden har också hänvisat till upplevda "helanden". Exempelvis har sökanden uppgett hudbesvär och psykiska besvär som försvann vid förbön och besök i kyrkan. Migrationsverket har då anfört att sökandens svar är kopplat till "välmående" och "sociala aspekter" snarare än "till religionen" och motiverat avslagsbeslut med bland annat följande: *"bedömer att x inte kunnat redogöra för en spirituell förändringsprocess"*. Ytterligare exempel på personliga trosupplevelser är att sökanden uppgett en upplevelse av "frihet" i sin nya religion. Migrationsverket har angett att det *"snarare är ett samhällspolitiskt uttryck"* och *"inte en religiös aspekt"*.

En genomgång av besluten visar att sökandena i huvudsak anfört att det var "kärleken" och "bemötandet" inom kristendomen som övertygade dem om att konvertera. Detta visade att kristendomen "är den rätta vägen att uppnå evigt liv" och att "Jesus ger syndernas förlåtelse och ett evigt liv". Trots att sökanden anfört det som enligt sökanden är det centrala, mest betydelsefulla och grundläggande i den kristna läran, anser Migrationsverket att det sökandena berättat om sin tro *"inte har specifikt med religiös tro"* att göra, utan handlar mer om att de fick *"stöd i en svår situation"*. Enligt Migrationsverket är det snarare *"den västerländska samhällsordningen"* som tilltalar

sökandena. Bedömningen tycks därmed inte stämma överens med det som den sökande faktiskt anfört, som ju har en tydlig koppling till just religiös tro och inte västerländsk samhällsordning.

I en del av de analyserade avslagsbesluten har konversion enligt Migrationsverket skett *”av bekvämlighet och social gemenskap”* snarare än en genuin kristen övertygelse. Sökandena har i dessa fall exempelvis uppgett att de genom att konvertera till kristendomen hittat frihet och kärlek. Migrationsverket har då i sitt beslut uppgett att: *”frihet och kärlek finns i andra religioner, det har därför inte ansetts motivera valet av just kristendomen.”* Migrationsverket har i dessa ärenden exempelvis uppgett att sökandens övergång till kristendomen grundar sig i en *”längtan efter den fria viljan som finns i Sverige oaktat vilken religion man tillhör”*.

Juridisk analys

Personliga upplevelser är av stor betydelse enligt UNHCR:s riktlinjer, exempelvis nämns att det är av betydelse för trovärdigheten att utreda den sökandes *”religiösa erfarenhet”* och hur denne tillber.⁸⁸ Även Migrationsverkets rättsliga ställningstagande innehåller uttalanden som innebär upplevelser bör ges tyngd.⁸⁹ De granskade besluten visar emellertid att Migrationsverket gjort en mycket låg värdering av personliga trosupplevelser och istället överbetonat sökandes förmåga att uttrycka sig verbalt och göra intellektuella och känslomässiga resonemang kring konversionen. Denna förmåga hänger starkt ihop med individuella omständigheter som bland annat ålder, utbildningsbakgrund, social status och kulturell bakgrund.

Enligt UNHCR:s riktlinjer och enligt Migrationsverkets rättsliga ställningstagande (SR 46/2018) bör hänsyn tas till personens individuella förutsättningar som till exempel kön, ålder, utbildningsnivå, kulturell bakgrund etc. Analysen visar att Migrationsverket mycket sällan tagit hänsyn till dessa individuella omständigheter. Endast i två av 61 beslut har hänsyn tagits till ålder och endast i 13 av 61 beslut har hänsyn tagits till utbildningsnivå och endast i två av 61 beslut har hänsyn tagits till social status med mera. Och endast i fem av 61 fall har hänsyn tagits till kulturell bakgrund. Detta är en mycket allvarlig brist. Med hänsyn till att det enligt Migrationsverket är avgörande vad som framkommer under en muntlig utredning är det en stor brist att ingen individualisering sker av den sökandes förutsättningar eftersom detta blir mer eller mindre avgörande för personens möjlighet att beviljas skydd i Sverige.

Mycket låg värdering av skriftlig bevisning och religionsutövning

En genomgång av Migrationsverkets beslut visar att skriftlig bevisning, såsom dopbevis och intyg om medlemskap i kyrkan och deltagande i gudstjänster och religionsutövning knappt beaktas alls.

Utredningen visar däremot att Migrationsverket tenderar att ta hänsyn till den skriftliga bevisningen när sökanden haft en stark verbal förmåga att uttrycka sig och kunnat redogöra både för intellektuella och känslomässiga processer och uppnått de av Migrationsverket ställda kunskapskraven. I bifallsbesluten motiverar Migrationsverket detta: *”med stöd av handlingarna har den muntliga berättelsen gjort konversionen sannolik.”*

Migrationsverket har uppgett gällande skriftliga intyg från präster, pastorer och teologiska experter att: *”en person kan inte göra sannolikt en annan persons övertygelse”*. Trots detta är det just vad Migrationsverkets egna handläggare och beslutsfattare gör, dock med avfärdande av teologisk expertis. Gällande skriftlig bevisning om medlemskap i kyrka och förrättat dop, anger

⁸⁸ UNHCR Guidelines § 29.

⁸⁹ Migrationsverkets rättsliga ställningstagande, SR 46/2018 s 5.

Migrationsverket att bevisningen: ”tillstyrker medlemskap och att dopet skett”. Men bevisningen används inte exempelvis i värderingen av om dopet kan anses vara ett viktigt led i konversionsprocessen eller att präster och pastorer med kunskap om teologi och som känner konvertiten tillstyrker att konversionen är äkta och genuin.

I en stor del av de analyserade besluten har sökanden som åberopat konversion dessutom utövat sin kristna tro genom att delta i gudstjänster, i olika kyrkliga aktiviteter, såsom bibellektioner, konferenser och möten samt även praktiskt arbete i kyrkan i anknytning till detta. Migrationsverket har i sina beslut gjort en låg värdering av den faktiska religionsutövningen som deltagande i bön, sedvänjor, ritualer och gudstjänster.

Juridisk analys

En genomgång av besluten visar att det i princip alltid är den muntliga berättelsen som är helt avgörande, vilket också Migrationsverket hänvisar till i sitt rättsliga ställningstagande SR 46/2018. Detta är en ny skrivning och Migrationsverket saknar rättsligt stöd för denna nya överbetoning på den muntliga berättelsen och en mycket låg värdering av skriftlig bevisning och religionsutövande.

I FN:s tortyrkommittés mål *A.A. mot Schweiz*,⁹⁰ tycks kommittén inte ta hänsyn till annat än just risken förknippad med det yttre tecknet på konversionen; dopet. Det framstår också som mer eller mindre oväsentligt vad staten framför gällande bristande trovärdighet. UNCHR:s riktlinjer förordar att hänsyn skall tas till stödbevis som visar engagemang och medlemskap i den nya religionen.⁹¹

Artikel 9 i Europakonventionen slår fast rätten till religionsfrihet. Religionsfriheten innefattar frihet att byta religion eller tro och frihet att ensam eller i gemenskap med andra, offentligt eller enskilt, utöva sin religion. Europakonventionen anger att utövandet av religionen sker genom gudstjänst, undervisning, sedvänjor och ritualer.

Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna anges i artikel 10 och slår fast rätten till religionsfrihet. Detta fastställs innefatta frihet att byta religion eller övertygelse och frihet att ensam eller i gemenskap med andra, offentligt eller enskilt, utöva sin religion eller övertygelse genom gudstjänst, undervisning, sedvänjor och ritualer.

Av UNHCR:s riktlinjer framgår att vad den sökande berättar om dennes *utövande* av tron och deltagande i *ritualer* är av betydelse för bedömningen av genuin konversion.⁹² Även EU-rätten fastslår att själva den yttre manifestationen är en stor del av religionsutövningens kärna, forum externum, och att religionsutövning faktiskt innebär just ”*deltagande i eller avstående från deltagande i formella privata eller offentliga gudstjänster, enskilt eller tillsammans med andra, samt andra religiösa handlingar eller åsiktsyttringar, eller former av personligt eller gemensamt handlande grundat på eller påbjudet genom någon trosinriktning*” (artikel 10.1, Skyddsgrundsdirektivet).

I UNHCR:s riktlinjer uppges att betoningen inte skall kretsa kring kunskapskrav utan hur sökanden *utövat* sin tro, religiös erfarenhet, frågor kring hur personen kom till tro, hur denne tillber och vilka ritualer denne deltar i, vad tron betyder för sökanden och vilka värden som personen anser att religionen innefattar. En stor del av just religionsutövning innebär således de yttre manifestationerna av religionen. Att avfärda dessa som mindre betydelsefulla och enbart lägga tyngden på den enskildes utsaga, inte dennes handlingar, innebär en stor brist och är inte i överensstämmelse med internationell rätt.

⁹⁰ FN:s tortyrkommittés beslut nr. 492/2012.

⁹¹ UNHCR Guidelines § 34.

⁹² UNHCR Guidelines, § 29.

Att så stor vikt i internationell rätt läggs vid rätten att manifesteras sin tro öppet beror på att detta är en inneboende del i religionen och att det är svårt att skilja tron och utövandet från varandra. Det är mot denna bakgrund anmärkningsvärt att Migrationsverket helt tycks vilja skilja den yttre manifestationen av trosövertygelsen och den inre tron från varandra. Migrationsverket anser att endast hur den sökande kan resonera kring den inre tron kan visa att en person genomgått en genuin konversion och endast den delen kan visa om den sökande är trovärdig eller inte. Någon sådan uppdelning kan inte göras enligt internationell rätt och ingen internationell rättsskäl ger stöd för en sådan uppdelning; ritualer, utövande och andra yttre faktorer är en inneboende aspekt av religionen och religionsfriheten.

Efter genomgång av beslut som omfattas i den aktuella rapporten framstår det som att många sökanden faktiskt återger mycket av det som enligt internationell rätt betonas som betydelsefullt. Vad gäller utövande och ritualer som sökandena deltagit i är det dock något som Migrationsverket i stora delar avfärdar som mindre betydelsefullt vid bedömningen av genuin konversion, vilket alltså inte stämmer överens med UNHCR:s riktlinjer. Inte heller är en sådan uppdelning förenligt med den tolkning av religionsfriheten som både framkommit vid uttolkning av Europakonventionen artikel 9 och EU-Stadgan artikel 10, där den offentliga manifestationen av religionen har en stor betydelse. Inte heller har Migrationsverket i tillräckligt stor utsträckning tagit hänsyn till den sökandens individuella aspekter vid prövningarna.

Brister i Migrationsverkets utredning

Bristande möjlighet till komplettering

I flera av de analyserade besluten framgår tydligt att en kompletterande utredning hade varit nödvändigt för att ge Migrationsverket ett erforderligt bedömningsunderlag, men det framgår inte att denna möjlighet givits.

I målet *F.G. mot Sverige* respekterade Europadomstolen de svenska myndigheternas praxis att tillämpa UNHCR:s riktlinjer för bedömning av religiös övertygelse och risken för förföljelse.⁹³ UNHCR anser att kompletterande utredningar bör hållas när personer har gjort motstridiga påståenden eller gjort påståenden som inte överensstämmer med trosutövningen inom den aktuella grenen/regionen. Asylsökanden måste då enligt UNHCR ges tillfälle att förklara eventuella motstridigheter.⁹⁴

En genomgång av besluten visar att när sökanden uppger vad som av Migrationsverket uppfattats som motstridiga eller felaktiga påståenden om konversionen eller tron, finns ingen som helst garanti för att sökanden ges tillfälle att klargöra dessa. Möjligheten att läsa igenom protokoll eller att inge yttrande genom ett ombud innebär inte alltid en sådan möjlighet eftersom Migrationsverkets bedömning i många fall är helt oförutsebar och baserad på handläggarens och beslutsfattarens egna referensramar och kunskaper.

Bristande bedömning av tillskriven religiös uppfattning

Om det inte finns grund för flyktingskap på grund av den sökandes religiösa uppfattning/tillhörighet skall Migrationsverket pröva om personen ändå kommer att tillskrivas en religiös uppfattning av sina landsmän och då riskera att utsättas för skyddsgrundande behandling i sitt hemland. Detta framgår

⁹³ Europadomstolens måls *F.G. mot Sverige*, § 145.

⁹⁴ UNHCR Guidelines § 32–33.

både av Migrationsverkets rättsliga ställningstagande och Migrationsöverdomstolens prejudicerande ärende MIG 2011:29 samt av internationell rätt. För en tillskriven uppfattning spelar det ingen roll huruvida personen verkligen har den tillskrivna uppfattningen.

En bedömning av tillskriven religiös uppfattning skall fokusera på om det framkommit något som talar för att sökanden av sina landsmän tillskrivs en religiös uppfattning, hur sökanden har behandlats på grund av sin åberopade konversion, om dennes dop eller dennes deltagande i gudstjänster och andra aktiviteter i den kristna församlingen har kommit till de afghanska myndigheternas kännedom eller att de skulle vara kända av någon person i Afghanistan. Exempelvis kan det framkomma uppgifter om att det kan anses sannolikt att någon person i Sverige skulle komma att föra vidare sådana uppgifter om sökanden och dennes aktiviteter till myndigheter eller enskilda där.

I en stor del av de analyserade fallen finns en bristande bedömning av tillskriven religiös uppfattning. Genomgången av besluten visar också att det saknas en utredning av konsekvenserna av att sökanden lämnat islam och inte skulle utöva islam i sitt hemland och tydligt deklarerat och delat inlägg i sociala medier om sin konversion till kristen tro. En genomgång av besluten visar också bristande bedömning av påståenden från sökanden om bekanta som utvisats till Afghanistan som misstänks ha spridit uppgifter om sökandens konversion. Det gäller även fall där sökanden lämnat uppgifter om hot från familj och släkt på grund av dopet.

Migrationsverket har i sin senaste landrapport gällande Afghanistan framhållits just risken med avfall från islam, snarare än att tillhöra en ny religion/ateism. Enligt den rådande hanafitiska tolkning som görs i Afghanistan så föreskrivs dödsstraff för brottet *att lämna islam*.⁹⁵ Det är alltså själva avfallet från islam som är avgörande för bestraffningen, inte vad personen har antagit för eventuell ny religion. Även det faktum att en annan religion, som kristendomen, lyfts fram offentligt av sökanden bör innebära ett avståndstagande från islam. Det framgår inte i bedömningarna att Migrationsverket gjort detta hänsynstagande annat än i bifallsbeslut.

Avsaknad av helhetsbedömning

Den juridiska analysen visar att Migrationsverket i de allra flesta fall direkt tillämpat Migrationsöverdomstolens dom i målet MIG 2011:29, trots att de aktuella sakomständigheterna, den muntliga berättelsen och den skriftliga bevisningen ofta skiljer sig avsevärt från det aktuella målet och trots att målet inte ingående ger vägledning kring hur en utredning av genuin konversion ska gå till. Här ger UNHCR:s riktlinjer betydligt mer vägledning, men analysen visar att Migrationsverkets överbetoning på den muntliga utredningen inte överensstämmer med UNHCR:s riktlinjer och att Migrationsverket inte heller lever upp till riktlinjerna som pekar på att samtliga omständigheter måste vägas in i helhetsbedömningen samt att utredarna ska ha den relevanta kunskap som krävs och förhålla sig objektiva.

År 2012 publicerades Migrationsverkets tidigare rättsliga ställningstagande angående konversion som asylskäl, RCI 26/2012. Detta ersattes den 13 december 2018 av det nya rättsliga ställningstagande, SR 46/2018. De för rapporten aktuella ärendena har således prövats före det nya rättsliga ställningstagandet kom. Mot denna bakgrund är det intressant att jämföra det tidigare ställningstagandet mot det nya för att bedöma om det finns några betydelsefulla skillnader samt om det finns några andra uppenbara brister i ställningstagandena.

⁹⁵ Lifos Temarapport Afghanistan – Kristna, apostater och ateister, version 1.0, 2017-12-21, s 11.

Vid en sådan granskning har följande framkommit:

- I det nya rättsliga ställningstagandet från 2018 är det större betoning på metoden för bedömningarna.
- Det nya ställningstagandet har större fokus på ateism.
- Det nya ställningstagandet innehåller ett avsnitt rörande individualisering av prövningen, det vill säga hänsyn till social status, ekonomisk status, utbildning etc.
- Det nya ställningstagandet innehåller en referens till att konversion kan vara en "intellektuell" eller "känslomässig" process.
- Det rättsliga ställningstagandet betonar den muntliga utredningens avgörande betydelse.
- Ett avsnitt om betydelse av mission i hemlandet har tagits bort i det nya ställningstagandet.
- Det är en väsentlig brist att varken det vägledande målet från Europadomstolens Högsta kammare, *F.G. mot Sverige* eller praxis från FN:s tortyrkommittés finns med i de rättsliga ställningstagandena. Överhuvudtaget är internationell praxis mycket knapphändig återgiven.
- I både det gamla och nya rättsliga ställningstagandet framhålls att troende ska känna till "huvuddragen i religionen" (SR 46/2018 s6, RCI 26/2012 s8). Hur bedömningen ska göras av vad som är "huvuddragen" i religionen framgår dock inte.

En genomgång av besluten visar dessutom att det i de flesta fall saknas en helhetsbedömning av den asylsökande konvertitens personliga omständigheter som ålder, utbildningsnivå, social status och kulturell bakgrund och även effekterna av dennes tro, vilket enligt både FN:s flyktigorgan UNHCR och Migrationsöverdomstolens praxis, krävs för en rättssäker bedömning.

<i>Totalt antal ärenden: 61 stycken</i>	<i>Antal</i>	<i>%</i>
Hänvisning till Europakonventionen eller Europadomstolens praxis	4	7%
Hänvisning till UNHCR:s riktlinjer	18	30%
Hänsyn tagen till ålder	2	3%
Hänsyn tagen till utbildningsnivå	13	21%
Hänsyn tagen till social status	2	3%
Hänsyn tagen till kulturell bakgrund	5	8%

När det gäller just *sur place* konversioner framkommer genom UNHCR att det krävs djupgående utredning av *omständigheterna* och *genuiniteten* vid konversionen. Det framhålls att prövningen bör omfatta vilken relation det finns mellan den tro som sökanden hade i sitt hemland i förhållande till den nya tron, eventuellt missnöje med den tidigare tron som sökanden hade i hemlandet, hur sökanden fick kännedom om den nya religionen, hans/hennes erfarenhet av den nya religionen.⁹⁶ I UNHCR:s riktlinjer anges också att hänsyn måste tas till religion som tro, som identitet och som ett sätt att leva på.

En annan faktor som saknas är en bedömning av vilken effekt konversionen haft på den sökandes liv, vilket är av stor betydelse enligt UNHCR:s riktlinjer.⁹⁷ Migrationsverkets prövning baseras nästan

⁹⁶ UNHCR Guidelines § 34.

⁹⁷ UNHCR Guidelines § 35.

enbart på personens muntliga berättelse, vilket också framgår av Migrationsverkets rättsliga ställningstagande rörande konversion där det uppges att bevisningen i ärenden om religiös uppfattning i huvudsak bygger på den enskildes utsaga.⁹⁸ Det framgår dock inte i UNHCR:s riktlinjer att den enskildes muntliga utsaga ska utgöra huvudbevisning. Självklart är detta en stor del av utredningen men även omständigheterna och stödbevisningen tycks tillmätas större betydelse enligt UNHCR. Vid många asylprövningar är den enskildes utsaga avgörande eftersom det bygger på händelser som skett i personens hemland och bevisning av naturliga skäl är svår att säkra. I de flesta konversionsärenden är det fråga om omständigheter som skett öppet i Sverige och där det finns både vittnen, intyg och en mängd annan stödbevisning.

Om skriftliga intyg värderas för lågt och verbala momentet gällande att uttrycka känslor och intellektuella resonemang tillmäts för stor vikt, innebär det att attribut som ålder, utbildningsnivå, social status och den asylsökandes kulturella bakgrund kan bli helt avgörande för om en person får asyl, vilket strider mot likabehandlingsprincipen och mot kraven på rättssäkerhet.

Om inte hänsyn tas till samtliga omständigheter och en helhetsbedömning, blir rätten till asyl godtycklig och beror på faktorer som inte ska vara avgörande i en juridisk prövning. Muntliga uppgifter bör vara *en* faktor i bedömningen, men för en rättssäker bedömning måste samtliga omständigheter vägas in.

Avsaknad av nödvändig expertkunskap kring religion och konversion

Det finns en allmän okunskap kring religion, kyrka och kristendom i det sekulära svenska samhället idag. Onekligen speglas detta genom de intervjufrågor som ställs under Migrationsverkets utredningar och i de beslut som Migrationsverket fattar. Detta upprepas ofta av processförare från Migrationsverket som agerar i domstolarna.

En genomgång av besluten visar att Migrationsverkets handläggare och beslutsfattare tycks sakna nödvändig expertkunskap kring religion och konversion. Migrationsverket har exempelvis i flera avslagsbeslut anfört att *"Migrationsverket ifrågasätter inte att du formellt har konverterat till kristendomen"* men slutsatsen blir ändå att konversionen inte är genuin.

Enligt UNHCR:s riktlinjer är det lämpligt att vid fastställandet av flyktingstatus på grundval av religion dra nytta av *oberoende experter* med särskilda kunskaper om landets, regionens och sammanhanget för det specifika kravet och/eller användningen av bekräftande vittnesbörd från anhängare av samma tro.⁹⁹

En analys av Migrationsverkets beslut visar att det ställs mycket höga krav på kunskap i teologi och "fundamentala kunskaper" i den kristna läran. Det kan dock ifrågasättas vad källan till Migrationsverkets egen värdering kring teologi och fundamentala kunskaper är. Dessa tycks inte anpassas efter det enskilda samfundet eller på något sätt ha en expertbaserad grund utan bedöms utifrån handläggarens och beslutsfattarens egna kunskaper om religion i praktik och teologi. Ytterligare en aspekt att ta hänsyn till är att processen att konvertera skiljer sig åt en hel del i olika kyrkor och samfund, men att hänsyn till de olika konversionsprocesserna i olika kyrkor mycket sällan tas i beaktning av Migrationsverket eftersom nödvändig expertkunskap saknas.

I UNHCR:s riktlinjer betonas att beslutsfattare måste vara objektiva och inte komma fram till slutsatser som enbart bygger på egna erfarenheter och att allmänna antaganden om en viss religion

⁹⁸ Migrationsverkets rättsliga ställningstagande, SR 46/2018 avsnitt 3.2.3.

⁹⁹ UNHCR Guidelines § 27b.

eller dess anhängare bör undvikas (§ 27c). Trots att UNHCR:s riktlinjer ska vara vägledande för bedömningen (se Migrationsöverdomstolens dom MIG 2011:29) görs i flera avseenden bedömningar i strid med dessa riktlinjer; Migrationsverket har inte anpassat bedömningen efter vad som är känt om det religiösa samfundet, det saknas expertis och objektiva bedömningsgrunder vilket lämnar utrymme för utredarens egna förutfattade meningar, det fästs vikt vid teologiskt komplexa frågor trots att detta inte bör vara avgörande.

Vad gäller andra ärenden där trovärdighet är en avgörande fråga, exempelvis HBTQ-ärenden finns särskilt utbildade handläggare och beslutsfattare på Migrationsverket, vilket är bra. Inga avslagsbeslut får fattas utan att en hbtq-expert hos Migrationsverket har granskat ärendet. I ärenden rörande konvertiter, som torde vara en betydligt större grupp asylsökande, saknas emellertid utbildad personal och expertreferenser för denna målgrupp. Sådan expertis är emellertid absolut nödvändig för en rättssäker bedömning.

En annan viktig faktor för rättssäkerheten är tolkens kunskap eller avsaknad av kunskap kring kristen terminologi. Feltolkningar kan få drastiska konsekvenser för den enskilde sökande i ett konversionsärende. UNHCR understryker i sina riktlinjer att tolken och dess kunskaper i religiös terminologi är viktig, dessutom ställer Europakonventionen höga krav på rättssäkerheten i artikel 6 i Europakonventionens bestämmelser om rätten till en rättvis rättegång. En annan viktig aspekt är tolkens neutralitet och opartiskhet. Open Doors rapport om religiöst motiverad förföljelse mot kristna flyktingar i Sverige,¹⁰⁰ visar att tolkar inte varit neutrala i sin yrkesutövning och nästan var fjärde person som deltagit i undersökningen (28 personer, 23 %) har uppgett att de utsatts för någon typ av religiöst motiverad förföljelse av översättare/tolkar, vilket förstås är mycket allvarligt.

Sammanfattning och slutsats

Det är en grundläggande mänsklig rättighet att byta religion och manifestera sin tro öppet och att få en rättssäker och objektiv prövning av sina asylskäl. Sammanfattningsvis visar emellertid den juridiska analysen att Migrationsverkets beslut ofta är godtyckliga och rättsosäkra och i strid med gällande rätt, internationell rätt och mänskliga rättigheter. Europadomstolen, UNCHR:s riktlinjer och FN:s tortyrkommitté ger nödvändig vägledning när det gäller tillämpning av internationella konventioner på området och denna analys visar på systematiska brister hos Migrationsverket i den juridiska tillämpningen av dessa.

Behov av stärkt rättssäkerhet

Sammanfattningsvis behöver följande åtgärder vidtas för att stärka rättssäkerheten i Migrationsverkets juridiska bedömningar av konversionsärenden:

- Åtgärda de stora brister som framkommer i den juridiska bedömningen och uppvärdera bevisvärderingen.
- Lägg kunskapskraven på en rimlig nivå, särskilt för de som nyss konverterat.
- Gör en helhetsbedömning i enlighet med UNCHR:s riktlinjer och internationell rätt.
- Anlita expertis och ge handläggare och beslutsfattare kunskap om religion och konversionsprocesser.

¹⁰⁰ Open Doors Rapport Flyktingprojektet: <https://www.open-doors.se/flyktingprojektet>.

Litteratur och källor

Publicerade källor

- Ahlin, Lars. *Pilgrim, turist eller flykting?* Eslöv: Östlins bokförlag Symposium, 2005.
- Ahrne, Göran & Svensson, Peter. *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber, 2015.
- Allen, Wm. Loyd. "Being Born Again -And Again, and Again: Conversion, Revivalism, and Baptist Spirituality". *Baptist History and Heritage* 45, No. 3 (2010): 23–37.
- Alvarsson, Jan-Åke. "Omvändelse ur ett antropologiskt perspektiv". I *Om Pingströrelsen*. Skellefteå: Artos & Norma, 2014.
- Andersson, Daniel & Sander, Åke. *Det mångreligiösa Sverige*. Lund: Studentlitteratur, 2009.
- Barbosa da Silva, Antonio. "Analys av texter" i Starrin, Bengt & Svensson Per-Gunnar, *Kvalitativa studier i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur, 1996.
- Bowie, Fiona. *The Anthropology of Religion*. Oxford: Blackwell Publishing, 2006.
- Crane, Tim. *The Meaning of Belief*. Cambridge: Harvard University Press, 2017.
- Deming, Will. *Understanding the Religions of the World*. Oxford: Wiley Blackwell, 2015.
- Edsman, Carl-Martin. "Religion" i *Nationalencyklopedin*, band 15. Höganäs: Bra Böcker, 1994.
- Enstedt, Daniel & Plank, Katarina. *Levd religion*. Lund: Nordic Academic Press, 2018.
- Enstedt, Daniel. "Levd apostasi bland ex-muslimer" i Enstedt & Plank, *Levd religion*. Lund: Nordic Academic Press, 2018.
- Gadamer, Hans-Georg, m.fl. *Truth and method*. London: Bloomsbury Academic, 2013.
- Geels, Anton & Wikström, Ove. *Den religiösa människan*. Stockholm: Natur och kultur, 2012.
- Giddens, Antony & Sutton, Philip. *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur, 2014.
- Graneheim Hällgren, Ulla & Lundman, Berit. "Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness". *Nurse education today*, 24, nr2 2004: 105–112.
- Görman, Ulf. "Konversion". I *Religion i Sverige*, redigerad av Ingvar Svanberg och David Westerlund, 63–65. Stockholm: Dialogos, 2008.
- Görman, Ulf (red). *Towards a New understanding of Conversion*. Lund: Skriftserien religio, Teologiska institutionen, 1999.
- Halldorf, Joel. *Gud: återkomsten*. Stockholm: Libris, 2018.
- Hindmarsh, Bruce D. *The Evangelical Conversion Narrative: Spiritual Autobiography in Early Modern England*. Oxford: Oxford University Press, 2005.
- Idestrom, Jonas. *Lokal kyrklig identitet*. Skellefteå: Artos förlag, 2009.
- Johansson, Göran. *Särlaregnets tid*. Sköndal: Sköndalsinstitutets skriftserie, 2005.
- Josefsson, Ulrik. *Liv och över nog*. Skellefteå: Artos förlag, 2005.
- Härdelin, Alf. "Spiritualitet: den kristna existensen". I Borgehammar, Stephan, *Kyrkans liv*. Stockholm: Verbum, 1993.
- Krippendorff, Klaus. *Content analysis: An Introduction to Its Methodology*. Thousand Oaks: Sage Publication, 2004.
- McGuire, Meredith B. *Lived religion: faith and practice in everyday life*. New York: Oxford University Press, 2008.
- McGuire, Meredith B. *Religion – the Social Context*. Belmont: Wadsworth, 2002.
- Månsson, Anna. "Becoming Muslim; Meanings of Conversion to Islam". Doktorsavhandling, Lunds Universitet, 2002.
- Pingst. *Pingströrelsens årsbok*. Pingst - fria församlingar i samverkan, 2018.
- Rambo, Lewis R. *Understanding Religious Conversion*. New Haven: Yale University Press, 1995.
- Rasmusson, Arne. "Att leva med bibeln som berättelse – en narrative och ecklesiologisk hermeneutik". *Dansk tidsskrift for Teologi och Kirke* 41, nr. 03 2014: 231-250.
- Repstad, Pål. *Närhet och distans*. Lund: Studentlitteratur, 1999.
- Riesebrødt, Martin. *The Promise of Salvation: a Theory of Religion*. Översatt av Steven Rendall. Chicago: The University of Chicago Press, 2010.
- Riis, Ole & Woodhead, Linda. *A Sociology of Religious Emotion*. Oxford: Oxford University Press, 2010.
- Roald, Anne Sofie. *New Muslims in the European context*. Leiden: Brill, 2004.
- Smart, Ninian. *Dimensions of the Sacred*. Los Angeles: University of California Press, 1996.

- Stark, Rodney. *The Triumph of Christianity: How the Jesus Movement Became the World's Largest Religion*. New York: HarperOne, 2011.
- Stoor, Thomas. *"Mellan mission och dialog: kristna trossamfund och mötet med det mångreligiösa Sverige."* Doktorsavhandling, Lunds Universitet, 2002.
- Sultán Sjöqvist, Madeleine. *"Vi blev muslimer, Svenska kvinnor berättar: En religionssociologisk studie av konversionsberättelser"*. Doktorsavhandling, Uppsala Universitet, 2006.
- Wenell, Fredrik. *"Omvändelsens skillnad: en diasporateologisk granskning av frikyrklig ungdomskultur i folkkyrka och folkhem"*. Doktorsavhandling, Uppsala Universitet, 2015.
- Werner, Yvonne Maria. *Nordisk Katolicism*. Göteborg: Makadam, 2005.

Opublicerade källor

- Köhler, Helena. "Rättssäkerhet för asylsökande konvertiter: hur rättssäker är rådande asylprocess". Masterupps., Uppsala Universitet, 2018.
- Nygren, Elias. "Den genuine konvertiten – konversion sur place som asylskäl". Självständigt arbete på avancerad nivå, yrkesexamen, Stockholms Universitet, 2015.
- Svensson, Jakob. "Asylsökande konvertiter och myndighetens katekesförhör: en studie om konvertiters asylprocess med Migrationsverket". Mag.upps., Göteborgs Universitet, 2017.
- Örtengren, Erika. "Rättssäkerhet – en asylprocessuell illusion?". Mag.upps., Göteborgs Universitet, 2016.

Internet

- Bot, Yves. "Förslag till avgörande av generaladvokat Yves Bot". <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/HTML/?uri=CELEX:62011CC0071&from=SV>. Åtkomst 2019-03-15.
- Codex. "Regler och riktlinjer för forskning". <http://www.codex.vr.se>. Senast uppdaterad 2019-03-14.
- Dagen. "Alice Bah Kuhnke: Trossamfund en självklar del av civilsamhället". <https://www.dagen.se/nyheter/alice-bah-kuhnke-trossamfund-en-sjalvklar-del-av-civilsamhallet-1.1178083>. Åtkomst 2019-03-15.
- Dagen. "Migrationsverket: Vi utvisar inte konvertiter till Afghanistan". <https://www.dagen.se/nyheter/migrationsverket-vi-utvisar-inte-konvertiter-till-afghanistan-1.1265681>. Åtkomst 2019-03-15.
- Lifos. "Temarapport Afghanistan – Kristna, apostater och ateister, version 1.0". <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=40679>. Åtkomst 2019-03-15.
- Myndigheten för stöd till trossamfund. <https://www.myndighetensst.se/bidrag/organisationsbidrag/bidragsgrundande-statistik>. Åtkomst 2019-03-15.
- Open Doors. "Afghanistan". <https://www.opendoorsusa.org/christian-persecution/world-watch-list/afghanistan>. Åtkomst 2019-03-15.
- Open Doors. "Flyktundersökning." Enkätundersökning, rapport utgiven av Open Doors, 2017. <https://www.open-doors.se/flyktingprojektet>. Åtkomst 2019-03-15.
- Plank, Katarina. "Klarar du Migrationsverkets kristendomsfrågor? En kommentar om religion och asylprocesser". <https://religionsvetenskapligakommentarer.blogspot.com/2019/01/klaras-du-migrationsverkets.html?m=1>. Åtkomst 2019-03-15.
- Science. "Asylum applications respond to temperature fluctuations". <http://science.sciencemag.org/content/358/6370/1610>. Åtkomst 2019-03-15.
- The Gospel Coalition. "When muslims dream of Jesus". <https://www.thegospelcoalition.org/article/muslims-dream-jesus>. Åtkomst 2019-03-15.
- United States Department of State, Bureau of Democracy, Human Rights, and Labor. "Afghanistan 2016 International Religious Freedom Report". <https://www.state.gov/documents/organization/269168.pdf>. Åtkomst 2019-03-15.
- Wikström, Hanna & Thorburn Stern, Rebecca. "Är det på riktigt? Genuitetsprövning vid åberopande av skyddsskäl". Delprojekt i ett postdok-projekt, Uppsala Universitet, 2013–2015. <http://migrationlawnetwork.org/wp-content/uploads/2015/07/wikstrom-stern-short-summary.pdf>. Åtkomst 2019-03-15.

Referenser till juridiska källor

Rättsliga ställningstaganden

Migrationsverket. *Rättsligt ställningstagande angående metod för prövning av tillförlitlighet och trovärdighet*. RCI 09/2013. 2013-06-10.

Migrationsverket. *Rättsligt ställningstagande angående religion som asylskäl inklusive konvertering*. RCI 26/2012. 2012-11-12.

Migrationsverket. *Rättsligt ställningstagande angående metod för prövningen då religion, inklusive konversion och ateism m.m. åberopas som asylskäl*. SR 46/2018. 2018-12-13.

Svensk rätt

Migrationsöverdomstolens mål MIG 2011:29. 2011-11-30.

Prop. 2009/10:31.

Utlänningslagen (2005:716).

Internationell rätt

1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning (Genèvekonventionen).

EU-domstolen, Grand Chamber, Tyskland mot Y, mål C-71/11.

EU-domstolen, Minister voor Immigratie en Asiel mot X, mål C-199/12, Y, mål C-200/12 och Z.

EU-domstolen, Tyskland mot Z, mål C-99/11.

EU-domstolens dom Bahtiyar Fahti mot Bulgarien, mål C-56/17, 2018-10-04.

Europadomstolens beslut M.H. mot Sverige, mål nr 28131/16.

Europadomstolens dom A. mot Schweiz, mål nr 60342/16.

Europadomstolens dom F.G. mot Sverige, Grand Chamber, mål nr 43611/11.

Europadomstolens dom N. mot Finland, mål nr 38885/02.

Europadomstolens dom T.M. och Y.A. mot Nederländerna, mål nr 209/16.

Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

EU:s Skyddsgrundsdirektiv. Rådets direktiv 2011/95/EU om miniminormer för när

tredjelandsmedborgare eller statslösa personer skall anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande och för innehållet i det beviljade skyddet.

FN:s kommitté mot tortyr, A.A. mot Schweiz, nr. 492/2012.

Generaladvokaten Bot yttrande, Ref. ECLI:EU:C:2012:224. 19 april 2012.

Databaser för rättskällor

Direktlänk till UNHCR:s riktlinjer gällande konversion. UNHCR Guidelines on International Protection: Religion-Based Refugee Claims under Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees:

<https://www.unhcr.org/publications/legal/40d8427a4/guidelines-international-protection-6-religion-based-refugee-claims-under.html>

EU-domstolens offentliga databas:

<http://curia.europa.eu/juris/recherche.jsf?language=en>

[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{\"documentcollectionid2\":\[\"GRANDCHAMBER\",\"CHAMBER\"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{\)

<https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home>

EU:s databas för europeisk lagstiftning:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX%3A62011CC0071>

FN:s offentliga databas:

<http://juris.ohchr.org>

Svensk lagstiftning och förarbeten på riksdagens databas:

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/utlanningslag-2005716_sfs-2005-716

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/proposition/genomforande-av-skyddsgrundsdirektivet-och_GX0331

Bilaga

Rättskällor och annan rättsinformation

Utlänningslagens bestämmelser och förarbeten

Enligt utlänningslagen (SFS 2005:716) avses med begreppet flykting bland annat en utlänning som befinner sig utanför det land som personen i fråga är medborgare i, därför att han eller hon känner välgrundad fruktan för förföljelse på grund av religiös uppfattning, och inte kan, eller på grund av sin fruktan inte vill, begagna sig av sitt hemlands skydd (4 kap. 1 § utlänningslagen).

En alternativt skyddsbehövande är enligt utlänningslagen bland annat en utlänning som inte är flykting men som ändå befinner sig utanför sitt hemland därför att det finns grundad anledning att anta att han eller hon vid ett återvändande dit skulle löpa risk att straffas med döden eller att utsättas för kroppsstraff, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning och som inte kan, eller på grund av en sådan risk inte vill, begagna sig av hemlandets skydd (4 kap. 2 § samma lag). En övrig skyddsbehövande, slutligen, är bland annat en utlänning som inte är flykting eller alternativt skyddsbehövande men som ändå befinner sig utanför sitt hemland därför att han eller hon på grund av svåra motsättningar i hemlandet känner välgrundad fruktan att utsättas för allvarliga övergrepp (4 kap. 2 a § utlänningslagen). I alla tre fallen kan skyddsbehovet härröra antingen från landets myndigheter direkt eller på grund av att myndigheterna inte kan antas erbjuda trygghet gentemot enskilda.

I förarbetena till 4 kap. 1 och 2 §§ utlänningslagen (prop. 2009/10:31 s. 132) anges att prövningen av om det föreligger ett eventuellt skyddsbehov på grund av utlänningens eget agerande efter det att han eller hon lämnat ursprungslandet ska göras i ljuset av samtliga omständigheter i det enskilda fallet. Bedömningen ska vidare avse vilken risk som utlänningen löper vid ett återvändande till hemlandet. Förarbetena anger bland annat att *sur place*-principen, det vill säga att skyddsbehov uppkommit efter det att den asylsökande lämnat ursprungslandet, tillämpas även i svensk rätt, både när det gäller bedömningen av om någon är flykting och vid bedömningen av om någon har annat behov av skydd.

Europakonventionen

Artikel 9 i Europakonventionen slår fast rätten till religionsfrihet, som innefattar frihet att byta religion eller tro och frihet att ensam eller i gemenskap med andra, offentligt eller enskilt, utöva sin religion eller tro genom gudstjänst, undervisning, sedvänjor och ritualer.

Genèvekonventionen

Enligt Genèvekonventionens bestämmelser i artikel 1 A 2 är välgrundad fruktan för förföljelse på grund av religion eller religiös uppfattning en grund för att anses vara flykting. Denna bestämmelse ligger till grund för definitionen i 4 kap. 1 § första stycket utlänningslagen.

Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna

Relevanta dokument inom EU-rätten är bland annat Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Enligt artikel 10 i stadgan ska var och en ha rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet, vilket fastställs innefatta frihet att byta religion eller övertygelse och frihet att ensam eller i gemenskap med andra, offentligt eller enskilt, utöva sin religion eller övertygelse genom gudstjänst, undervisning, sedvänjor och ritualer.

Skyddsgrundsdirektivet¹⁰¹

Skyddsgrundsdirektivet reglerar den gemensamma europeiska asylrätten och är bindande för alla EU:s medlemsstater. Enligt EU:s skyddsgrundsdirektiv artikel 9.1 a) anges att förföljelse måste utgöras av handlingar som är tillräckligt allvarliga till sin natur eller på grund av sin upprepning för att innebära en allvarlig överträdelse av de grundläggande rättigheterna. I artikel 10.2 anges att det är irrelevant om den asylsökande har de egenskaper i fråga om exempelvis religion, som är skälet till förföljelsen. Det räcker att denna egenskap tillskrivs den sökande av den som utövar förföljelsen (tillskriven religiös uppfattning).

Av direktivets artikel 5 framgår att ett behov av internationellt skydd kan uppstå på grund av den verksamhet som en person ägnat sig åt sedan denne lämnade sitt ursprungsland, det vill säga skyddsbehov *sur place*.

Av Skyddsgrundsdirektivets artikel 4 framgår vilka kriterier som är av betydelse vid bedömningen av fakta och omständigheter vid en prövning av skyddsbehov för en asylsökande. När medlemsstaterna tillämpar principen att det är den sökandes skyldighet att styrka sin ansökan om internationellt skydd, och den sökandes uppgifter inte kan styrkas av skriftliga eller andra bevis, ska sådana uppgifter inte behöva bekräftas om följande villkor i artikel 4.5 a-e är uppfyllda:

- a) Sökanden har gjort en genuin ansträngning för att styrka sin ansökan.
- b) Alla relevanta faktorer som den sökande förfogar över har lagts fram och en tillfredsställande förklaring har lämnats till varför andra relevanta faktorer saknas.
- c) Sökandens uppgifter befinns vara sammanhängande och rimliga och strider inte mot tillgänglig specifik och allmän information som rör den sökandes ärende.
- d) Sökanden har ansökt om internationellt skydd så tidigt som möjligt, såvida inte sökanden kan framföra goda skäl till varför han eller hon inte gjort det.
- e) Sökandens allmänna trovärdighet är fastställd.

UNHCR:s riktlinjer gällande religionsbaserade asylskäl¹⁰²

I UNHCR:s riktlinjer framkommer en rad allmänna utgångspunkter som anses vara av särskild relevans för bedömningen av religionsbaserade asylansökningar. Bland annat fastställs att det är lämpligt att vid fastställande av flyktingstatus på grundval av religion dra nytta av hjälp från oberoende experter med särskild kunskap om landets, regionen och sammanhanget för det specifika

¹⁰¹ EU-direktiv 2011/95/EU om miniminormer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer skall anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande och för innehåll i det beviljade skyddet. 2011-12-13.

¹⁰² UNHCR Guidelines on International Protection: Religion-Based Refugee Claims under Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees (HCR/GIP/04/06).

kravet och/eller användningen av bekräftande vittnesbörd från andra anhängare av samma tro (§ 27b).

I riktlinjerna anges att hänvisning till "religion" kan innebära ett eller flera av följande:

- Religion som tro.
- Religion som identitet.
- Religion som ett sätt att leva på.

I riktlinjerna betonas även att beslutsfattare måste vara objektiva och inte komma fram till slutsatser som enbart bygger på egna erfarenheter och att allmänna antaganden om en viss religion eller dess anhängare bör undvikas (§ 27c). Dessutom betonas att beslutsfattarna, vid bedömning av religionsbaserade påståenden måste förstå sambandet mellan religion och kön, ras, etnicitet, kulturella normer, identitet, livsstil och andra faktorer (§ 27d).

UNHCR betonar slutligen att det vid val av handläggare och tolkar bör tas hänsyn till alla kulturella, religiösa eller könsaspekter som kan hindra en öppen kommunikation. Personen som intervjuar bör också vara medveten om möjligheten till potentiellt fientliga fördomar gentemot sökanden från tolken, antingen för att han eller hon delar samma religion eller inte är av samma religion, eller att sökanden potentiellt kan ha en rädsla att uttrycka sig på grund av tolken, vilket kan påverka hans eller hennes berättelse negativt. Det är också kritiskt att tolkar, precis som vid alla asylutredningar, är välbekanta med den relevanta terminologin (§ 27 e-f).

När det gäller trovärdigheten framhåller UNHCR att denna bedömning är av central betydelse vid en religionsbaserad asylprövning. Det framhålls dock att omfattande tester av den sökandes kunskaper i trosläran inte alltid är nödvändigt eller av nytta för utredningen.¹⁰³ Det framhålls även att detaljerad kunskap inte alltid korrelerar med sökandens genuina övertygelse. Utredningen bör kretsa kring hur sökanden har utövat sin tro, eller av rädsla inte vågat utöva, religiös erfarenhet, frågor kring hur personen kom till tro/övergick till religionen ifråga, hur denne tillber och vilka ritualer denne deltar i, vad tron betyder för sökanden och vilka värden som personen anser att religionen innefattar. Även om en person inte kan uppge alla tio budord som finns i Bibeln kanske denne exempelvis kan beskriva trons övergripande lära mer generellt.¹⁰⁴

UNHCR framhåller att det kan krävas större kunskap av en person som utger sig för att vara en religiös ledare eller som har genomgått omfattande religiös skolning, men även sådana med mer omfattande skolning kan sakna kunskaper i läror av mer komplexa slag.¹⁰⁵ Av detta kan det förstås att den utbildning som en person genomgått i fråga om tron har betydelse. Det bör också innebära att en person med mycket kortvarig erfarenhet av tron och med liten utbildning inte heller kan avkrävas kunskaper i tron eller förståelse av tros läror av mer komplexa slag och att det bör ske en individuell anpassning till den sökandes förutsättningar.

UNHCR anser att kompletterande intervjuer bör hållas när personer har gjort motstridiga påståenden eller gjort påståenden som inte överensstämmer med trosutövningen inom den aktuella grenen/regionen. Asylsökanden måste ges tillfälle att förklara eventuella motstridigheter.¹⁰⁶

UNHCR framhåller att trovärdighet är en central fråga gällande religionsbaserade asylskäl. UNCHR:s riktlinjer fastställer vikten av att i alla ärenden ta hänsyn till en individuell bedömning av bland annat sökandens:

- Sociala bakgrund.

¹⁰³ UNHCR Guidelines, § 28.

¹⁰⁴ UNHCR Guidelines, § 29.

¹⁰⁵ UNHCR Guidelines, § 32.

¹⁰⁶ UNHCR Guidelines, § 32-33

- Ekonomiska bakgrund.
- Utbildningsbakgrund.
- Ålder.
- Kön.

Migrationsöverdomstolens vägledande dom gällande konvertiter, MIG 2011:29

Migrationsöverdomstolens vägledande dom gällande konvertiter (MIG 2011:29) anger att en bedömning av de omständigheter under vilka konversionen kommit till stånd skall göras, och av om personen vid en återkomst till hemlandet kan antas komma att leva som konvertit. Domstolen bedömer aktuell landinformation om Afghanistan i målet och konstaterar att det föreligger en generell risk för förföljelse och omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning av konvertiter i Afghanistan.

När det handlar om konversion efter det att utlänningen lämnat sitt ursprungsland - konversion *sur place* – anger Migrationsöverdomstolen att trovärdighetsfrågan påkallar extra uppmärksamhet. I det aktuella målet hade sökanden åberopat bevisning i form av dopintyg, skriftliga intyg och vittnesförhör, som enligt Migrationsöverdomstolen gav visst stöd för sökandens talan. I målet fanns emellertid flera omständigheter som ansågs ha en negativ inverkan på äktheten i en konversion:

- Att sökanden inte berättat om sin konversion vid ett tidigt skede i asylprocessen trots att han uppgett att intresset förelegat flera år.
- Att sökanden inte började besöka kyrkan förrän direkt efter det att utvisningsbeslutet vunnit laga kraft.
- Att själva dopceremonin genomfördes några dagar efter att Migrationsverket beslutat att inte bevilja ny prövning av frågan om uppehållstillstånd.
- Att sökanden under den muntliga förhandlingen uppgett att han inte varit rädd för att något speciellt skulle hända honom om ryktet om hans intresse för kristendomen skulle spridas till andra.
- Att sökanden uppgett att hans landsmän i Sverige visste om hans konversion men inte försökt påverka honom att återgå till islam, men sedan ändrat sina uppgifter och uppgav att han fått utstå mobbning av sina landsmän.
- Att sökanden ändrade sina uppgifter om när han konverterade, då han inledningsvis uppgav att han konverterat i ett visst skede och sedan uppgav att det inte var förrän en vecka efter dopet som han blev övertygad kristen.
- Att sökandens uppgifter om varför han bytt religion samt om kristendomens betydelse för honom personligen var genomgående vaga och allmänt hållna.

I det aktuella målet hade sökanden inte kunnat nämna någon berättelse ur Bibeln som han särskilt fäst sig vid, han kunde inte heller uppge någon kristen högtid eller svara på när Jesu födelsedag firades. Vid en samlad bedömning fann Migrationsdomstolen att sökanden inte gjort sannolikt att hans konversion från islam till kristendomen hade sin grund i en genuin kristen övertygelse och att han därför inte hade gjort sannolikt att han efter en återkomst till Afghanistan hade för avsikt att där leva som en konvertit och därmed riskera att ådra sig intresse från de afghanska myndigheterna eller enskilda personers sida. Han ansågs inte heller ha en så kallad "tillskriven kristen övertygelse", det vill säga att hans deltagande i gudstjänster och aktiviteter i den kristna församlingen hade kommit till afghanska myndigheters eller enskildas kännedom och att på så sätt riskera skyddsgrundande behandling.

Internationell praxis

Europadomstolen¹⁰⁷

I målet *F.G. mot Sverige* (43611/11),¹⁰⁸ från Europadomstolens Högsta kammare (Grand Chamber) fälldes Sverige för kränkning av artikel 3, förbud mot tortyr. Målet rörde en iransk medborgare som konverterat till kristendomen. Sökanden hade lämnat in bevis på dop till Migrationsverket, men uttryckligen valt att inte förlita sig på detta som asylskäl utan sökte på andra grunder.

Europadomstolen framhöll i dess bedömning klart och tydligt att det var en skyldighet för de behöriga myndigheterna i medlemsstaten, i det här fallet Sverige, att på egen hand bedöma risken för sökanden, oavsett om sökanden själv valt att förlita sig på vissa delar av sin asylansökan eller inte. I det aktuella fallet fastställde domstolen också att rätten att manifesteras sin tro öppet måste vägas in när det finns risk för tortyr eller dödsstraff. Dessutom stod det klart att Europadomstolens Högsta kammare fann att det kunde finnas en allvarlig risk att skicka en person som konverterat till Iran.

Det är värt att understryka att den aktuella domen från Högsta kammaren innebar en tvärvändning från första kammarens beslut som ansett att sökanden kunde utvisas eftersom han kunde utöva sin trosutövning diskret och privat och på så sätt undgå risk för skyddsgrundande behandling. Trots detta finns det domslut från Europadomstolens första kammare även *efter* Högsta kammarens dom, där det påstås att tron kan utövas i det fördolda, helt i strid med grundläggande aspekter av rätten till religionsfrihet i artikel 9, och i strid mot Högsta kammarens dom.¹⁰⁹ Det strider dessutom mot EU-domstolens praxis (se vidare rörande EU-domstolens praxis). Eftersom målet *F.G. mot Sverige* kommer från Europadomstolens Grand Chamber, det vill säga Högsta kammaren, är det dock vägledande och har företräde framför eventuell motstridig praxis.

Europadomstolen ger ingen tydlig vägledning i hur myndigheterna mer specifikt ska gå till väga när de bedömer om en tro är genuin, bortsett från att myndigheterna ska bedöma om en sökandens konversion är genuin och om den har uppnått en viss grad av överensstämmelse, allvar, sammanhållning och betydelse.¹¹⁰ I målet *F.G. mot Sverige* respekterade Europadomstolen de svenska myndigheternas praxis att tillämpa UNHCR:s riktlinjer för bedömning av religiös övertygelse och risken för förföljelse.¹¹¹ Om det framkommit särskilda brister i prövningen, processuella brister, nya bevis eller omständigheter som talar för att slutsatserna kan vara felaktiga kan detta utgöra grund för en annan bedömning från Europadomstolen.¹¹²

I Europadomstolens mål *N. mot Finland*,¹¹³ konstaterades att trots trovärdighetsbrister gällande identitet och resväg hade den sökande bedömts som trovärdig i de delar som hade mest betydelse för det aktuella skyddsbehovet. Målet rörde inte en konvertit men har refererats av Migrationsverket i något fall där konvertiten beviljats uppehållstillstånd.

Gällande fall med afghanska konvertiter har Europadomstolen bland annat inhiberat en utvisning av en kristen konvertit som skulle utvisas från Sverige år 2016.¹¹⁴ Sökanden hade tidigare förlorat i

¹⁰⁷ Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna i Strasbourg.

¹⁰⁸ Europadomstolens mål *F.G. mot Sverige*, mål nr 43611/11.

¹⁰⁹ Se Europadomstolens mål *A. mot Schweiz*, mål nr 60342/16.

¹¹⁰ *F.G. mot Sverige*, § 144 med vidare hänvisningar.

¹¹¹ *F.G. mot Sverige*, § 145.

¹¹² Europadomstolens beslut *T.M. och Y.A. mot Nederländerna*, mål nr 209/16.

¹¹³ Europadomstolens mål *N. mot Finland*, mål nr 38885/02.

¹¹⁴ Europadomstolens beslut *M.H. mot Sverige*, mål nr 28131/16.

samtliga nationella prövningsinstanser med motivering att han inte gjorts sannolikt att han konverterat av genuin övertygelse. Europadomstolen bedömde alltså initialt att det fanns tecken på att konvertiten riskerade skyddsgrundande behandling, vilket tyder på att domstolen kan ha funnit skäl att ifrågasätta svenska myndigheters bedömning av den klagandes övertygelse. Målet avskrevs efter preskription av utvisningsbeslutet inträtt i Sverige.

EU-domstolen¹¹⁵

I EU-domstolens dom *Bahtiyar Fahti mot Bulgarien*,¹¹⁶ gällde bland annat bedömning av uppgifter om religionstillhörighet och konversion i förhållande till de beviskrav som gäller i skyddsgrundsdirektivet (2011/95/EU). Enligt artikel 10.1b i direktivet framhålls att religionsutövning innebär *”deltagande i eller avstående från deltagande i formella privata eller offentliga gudstjänster, enskilt eller tillsammans med andra, samt andra religiösa handlingar eller åsiktsyttringar, eller former av personligt eller gemensamt handlande grundat på eller påbjudet genom någon trosinriktning”*. Religionsutövning innefattar alltså både privata och offentliga manifestationer av religiösa handlingar och åsikter. I målet framhålls att *”religion”* i artikel 10 i Stadgan, ska ges en vid betydelse och omfatta såväl *forum internum*, det vill säga att ha övertygelser, som *forum externum*, det vill säga att offentligt utöva sin religiösa tro.¹¹⁷

Domstolen ger vidare vägledning kring hur bedömningen rörande behovet av skydd när asylansökan grundas på konversion. Enligt EU-domstolen ska uppgifter som en sökande av internationellt skydd har lämnat, vilka inte kan styrkas av skriftliga eller andra bevis endast beaktas om de kumulativa villkoren i artikel 4.5 a–e i direktivet är uppfyllda (§ 86). Bland dessa villkor ingår att sökandens uppgifter befinns vara *sammanhängande och rimliga och inte strider mot tillgänglig specifik och allmän information som rör den sökandes ärende samt att sökandens allmänna trovärdighet är fastställd*.

I förekommande fall ska den behöriga myndigheten även beakta de förklaringar som har lämnats till varför relevanta faktorer saknas samt den sökandes allmänna trovärdighet. I samband med ansökningar om internationellt skydd som grundas på rädsla för förföljelse på religiösa grunder, hänsyn tas inte enbart till den sökandes individuella ställning och personliga förhållanden, utan även till sökandens *trosuppfattningar och omständigheterna kring anammandet av desamma, hur sökanden förstår och utövar sin tro* eller ateism, *sökandens inställning till doktrin, ritualer eller föreskrifter* som har samband med den religion som sökanden säger sig tillhöra eller önskar lämna, *personens eventuella roll i spridandet av tron* eller en *kombination av religiösa faktorer och faktorer som har att göra med identitet, etnisk tillhörighet eller kön* (§ 88). Det ankommer dock på sökanden att på ett trovärdigt sätt underbygga sina påståenden genom att åberopa omständigheter som gör det möjligt för den behöriga myndigheten att förvissa sig om riktigheten av dessa påståenden (§ 90).

Rätten att manifesteras sin tro öppet och offentligt har också tidigare fastställts av EU-domstolen i dess bedömning i förhandsavgörandena *Tyskland mot Y (mål C-71/11)* och *Tyskland mot Z (mål C-99/11)*; det kan mot bakgrund av dessa mål, samt annan internationell praxis, inte anföras att en person kan utöva sin trosövertygelse diskret och använda detta som grund för att inte bevilja

¹¹⁵ EU-domstolen (ECJ) i Bryssel.

¹¹⁶ EU-domstolens dom av den 4 oktober 2018 i mål C-56/17.

¹¹⁷ EU-domstolens dom av den 4 oktober 2018 i mål C-56/17, § 81.

skydd.¹¹⁸ Vidare har EU-domstolen i dessa avgöranden fastställt att tidigare förföljelse eller hot om förföljelse utgör en allvarlig indikation på välgrundad fruktan.¹¹⁹

FN:s tortyrkommitté

Det ledande målet gällande konversion som asylskäl hos FN:s tortyrkommitté är A.A. mot Schweiz (2014).¹²⁰ A.A., en iransk medborgare, hävdade att Schweiz utvisning av honom tillbaka till sitt hemland skulle utgöra en kränkning av hans rättigheter enligt artikel 3 i CAT på grund av att han konverterat från islam till kristendomen och därmed riskerade förföljelse på grund av trosuppfattning. A.A. fortsatte sin politiska aktivitet efter att han sökt om asyl i Schweiz. Efter att ha byggt upp en relation med en protestantisk kyrka i Turbenthal, konverterade han även till kristendomen och lät döpa sig.

A.A. klagade till FN:s tortyrkommitté, som beslutade att A.A:s tro och politiska verksamhet utgjorde grund för att anse att det fanns en väsentlig risk för tortyr om han återvände till Iran. Kommittén slog fast att hans utvisning skulle utgöra en kränkning av artikel 3 i FN:s konvention mot tortyr.

I målet anförde den Schweiziska staten att konversion till kristendomen utomlands inte skulle utsätta den klagande för förföljelse från iranska myndigheter om inte tron hade praktiserats öppet och synligt och att den klagande inte framfört uppgifter om något sådant offentligt utövande (§ 4.10). Staten framförde vidare att det fanns motsägelsefulla uppgifter och brister i trovärdigheten (§ 4.11).

FN:s tortyrkommitté gjorde dock inga referenser till påståenden från staten om motsägelser eller bristande trovärdighet men fann att utvisningen av en kristen till Iran skulle innebära en kränkning av artikel 3, (förbud mot tortyr) i FN:s konvention mot tortyr. Det kan tyda på att kommittén gjorde en annan bedömning än staten gällande genuiniteten i den klagandes konversion eller att man ansåg att de yttre attributen, exempelvis klagandens dop, var tillräckligt för att utgöra en risk vid ett återvändande. I det aktuella fallet rörde det sig om en politiskt aktiv konvertit, men genom bedömningen från kommittén kring risken för tortyr för konvertiter i Iran framstår det som tydligt att enbart konversionen skulle ha stått sig som skyddsskäl. Kommittén underströk att kristna, ”protestanter och konvertiter som konverterat från islam”, riskerar förföljelse i Iran. Det betonas också att evangeliska protestanter är särskilt utsatta och ses som ett hot mot nationell säkerhet (§§ 8.7-8.8).

Migrationsverkets rättsliga ställningstagande SR 46/2018

Migrationsverkets rättsliga ställningstagande angående metod för prövningen då religion inklusive konversion och ateism m.m. åberopas som asylskäl, SR 46/2018, sammanfattas med följande:

- Det ska göras en noggrann utredning av religionens betydelse för den sökande, och vilket uttryck denna tar sig både i Sverige och hur den kommer att ta sig vid ett återvändande till hemlandet.
- Då personer åberopar att de har konverterat till en annan religion, oftast kristendomen, eller blivit ateister eller har antagit en annan icke-religiös livsåskådning eller kommer att uppfattas som apostater efter ankomsten till Sverige måste utredas hur genuin denna övertygelse är. Tillförlitligheten i utsagan blir av stor betydelse.

¹¹⁸ EU-domstolens Högsta kammare, Tyskland mot Y (C-71/11) och Tyskland mot Z (C C-99/11). Se även Generaladvokatens yttrande: ”Opinion of Advocate General Bot”, 19 april 2012 (Ref. ECLI:EU:C:2012:224).

¹¹⁹ EU-domstolens Högsta kammare, Tyskland mot Y (C-71/11) och Tyskland mot Z (C C-99/11) para 75 samt Minister voor Immigratie en Asiel mot X (C-199/12), Y (C-200/12), och Z, para 64.

¹²⁰ FN:s tortyrkommitté beslut nr. 492/2012.

- Utredningen bör ta sikte på bland annat hur processen att komma fram till ett ställningstagande kring konversion eller ateism har gått till. Vidare hur detta kommer att manifesteras vid ett återvändande och varför konversion eller ateism måste manifesteras på detta sätt.
- Om det inte finns grund för flyktingskap på grund av religiös uppfattning, kan det finnas grund för flyktingskap till följd av tillskriven religiös uppfattning eller någon annan flyktinggrund.

Enligt Migrationsverkets rättsliga ställningstagande bör en utredning av religiös övertygelse exempelvis inkludera detaljer om:

- Vilka möjligheter som generellt sett finns att utöva religionen i hemlandet.
- Hur sökanden i hemlandet haft och gett uttryck för sin religiösa övertygelse liksom eventuell ställning/funktion i ett religiöst samfund i hemlandet.
- Hur sökandens religiösa övertygelse kommer till uttryck i Sverige, inklusive eventuell ställning/funktion i ett religiöst samfund i Sverige.
- Den sökandes trosuppfattning, religiösa identitet och hur den sökande ger uttryck för sin religion, till exempel hur hans/hennes tillbedjan genomförs och vilka ritualer som hon/han iakttar.
- Betydelsen av religionen i hans/hennes vardagsliv, bland annat om religiösa sedvänjor i till exempel diet och klädsel tillämpas.
- Vilken betydelse den religiösa identiteten har för personen och hur viktig eller central den religiösa övertygelsen och det religiösa uttryckssättet är för den sökande.
- Hur den sökande kommer att ge uttryck för sin tro vid ett återvändande.
- Vad den sökande riskerar vid ett återvändande till hemlandet.

Jämförelse med Migrationsverkets tidigare rättsliga ställningstagande angående konversion som asylskäl, RCI 26/2012

År 2012 publicerades Migrationsverkets tidigare rättsliga ställningstagande angående konversion som asylskäl, RCI 26/2012. Detta ersattes den 13 december 2018 av det nya rättsliga ställningstagande, SR 46/2018. En jämförelse visar följande:

- I det nya rättsliga ställningstagandet från 2018 är det större betoning på metoden för bedömningarna.
- Det nya ställningstagandet har större fokus på ateism.
- Det nya ställningstagandet innehåller ett avsnitt rörande individualisering av prövningen, det vill säga hänsyn till social, ekonomisk status, utbildning etc.
- Det nya ställningstagandet innehåller en referens till att konversion kan vara en "intellektuell" eller "känslomässig" process.
- Det rättsliga ställningstagandet betonar den muntliga utredningens avgörande betydelse.
- Ett avsnitt om betydelse av mission i hemlandet har tagits bort i det nya ställningstagandet.
- Det är en väsentlig brist att varken det vägledande målet från Europadomstolens Högsta kammare, *F.G. mot Sverige* eller praxis från FN:s tortyrkommittés finns med i de rättsliga ställningstagandena. Överhuvudtaget är internationell praxis mycket knapphändig åtgäven.
- I både det gamla och nya rättsliga ställningstagandet framhålls att troende ska känna till "huvuddragen i religionen" (SR 46/2018 s6, RCI 26/2012 s8). Hur bedömningen ska göras av vad som är "huvuddragen" i religionen, framgår dock inte.

Rapportförfattare

Maria Gustin Bergström
Ulrik Josefsson
Maria Lindqvist
Ruth Nordström
Rebecca Ahlstrand
Jakob Svensson